Lublin, dnia 14 grudnia 1929 roku.

LUBELSKI DZIENNIK WOJEWÓDZKI

№ 41.

Numer niniejszy poświęcony jest specjalnie sprawie uwag dotyczących układania budżetów Związków Komunalnych na okres 1930|31 r., oraz sprawie organizacji, zadań i planu działalności Wojewódzkiej Komisji Rolnej.

Dział urzędowy.

Okólniki, instrukcje i inne zarządzenia wewnętrzne.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

I.

Okólniki, instrukcje i inne zarządzenia wewnętrzne.

Poz. 454

PISMO OKÓLNE.

Wojewody Lubelskiego do P. P. Przewodniczących Wydziałów Powiatowych na terenie Województwa Lubelskiego oraz P. Kierownika Zarządu m. Lublina i P. P. Prezydentów m. Chełma i Siedlec *w sprawie uwag dotyczących układania budżetów związków komunalnych na okres 1930/31 r.*

L. 3947/Sm.

Wydane przezemnie od lat kilku, w okresie przygotowawczym do układania budżetów związków komunalnych wskazania budżetowe stały się, jak świadczą sprawozdania poszczególnych PP. Przewodniczących, odczuwaną potrzebą. Wskazania te niewątpliwie powodują pewne ułatwienia dla organów samorządowych tak przy układaniu budżetu, jak też przy jego uchwaleniu, zwłaszcza, że jest mojem staraniem, aby w nich oprócz przypomnienia obowiązujących przepisów o budżetowaniu organa związków komunalnych mogły znaleźć także omówienie i oświetlenie tych potrzeb ogólnych, które wybijają się na pierwsze miejsce w gospodarce wszystkich związków komunalnych Województwa Lubelskiego.

Wskazania budżetowe na rok 1930/31 starałem się nadto dostosować do zmienionej sytuacji gospodarczej kraju, oraz do niewątpliwie trudnej sytuacji finansowej większości samorządów na podległym mi terenie, a nadto uwzględniłem w nich te uwagi, które nasunęły się mnie, oraz Wydziałowi Wojewódzkiemu przy zatwierdzeniu budżetów niektórych Związków Komunalnych na okres bieżący.

I. UWAGI OGÓLNE.

Termin uchwalania budżetów. Budżety związków komunalnych winne być uchwalone i przedłożone Władzy Nadzorczej do zatwierdzenia w ścisłych terminach, wskazanych w § 54 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28/VI 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 75 poz. 433) t. j. budżety gmin wiejskich do 1 stycznia, gmin miejskich do 1 lutego, a powiatowych związków komunalnych do 1 marca każdego roku.

Terminy te w latach ubiegłych z różnych powodów nie były ściśle przestrzegane, odnośnie przyszłego okresu budżetowego nie zachodzą żadne przeszkody w terminowem uchwalaniu budżetów, wobec czego należy bezzwłocznie przystąpić do prac przygotowawczych i dopilnować, aby terminy te bezwzględnie zostały dotrzymane.

Terminowe uchwalanie budżetu wiąże się nadto z obowiązkiem wymiaru danin komunalnych od gruntów przed dniem 1 kwietnia, a od innych objektów podatkowych w 2 pierwszych miesiącach okresu budżetowego, oraz równoczesnego zawiadomienia w tych samych terminach płatników o dokonanym wymiarze, przyczem nakazy płatnicze winne zawierać zawsze podstawę prawną wymiaru, oraz klauzulę odwoławczą, a to stosownie do przepisu art. 46 i 54 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu art. 5 i 6 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22/III 1928 r. (Dz. Ust. Nr. 36 poz. 335).

Na sprawę terminowego wymiaru danin komunalnych zwracam szczególniejszą uwagę PP. Przewodniczących (Prezydentów), gdyż pozostaje ona w ścisłym związku z prawem danego samorządu do ściągania podatku, jak również z równomiernem wykonaniem budżetu bez uciekania się do zaciągania pożyczek krótkoterminowych.

Wreszcie podkreślam konieczność terminowego uchwalania danin komunalnych również z uwagi na art. 40 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych postanawiający, że uchwała zatwierdzona ma moc obowiązującą od dnia jej powzięcia.

Forma budżetów. Układ budżetów co co formy musi być bezwarunkowo dostosowany do wymogów prawa budżetowego t. j. Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17/VI 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 51 poz. 522), powołanego wyżej Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28/VI 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 75 poz. 433) i okólnika Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. 70 uzupełniającego to rozporządzenie.

Przytem zwrócić muszę uwagę na konieczność oznaczenia poszczególnych odrębnych wydatków w jednym dziale cyframi paragrafów, a nie literami pozycji, a to celem zadośćuczynienia postanowieniu przepisu § 51 powołanego rozporządzenia z 28/VI 1926 r. Każdy bowiem wydatek, powinien być uskuteczniony na ten cel, na który został przeznaczony; oznaczenie odrębnych wydatków literami pozycji daje możność organom wykonawczym omijania tej zasady i wydatkowania sum niezależnie, a często wbrew woli organu uchwalającego, opierając się na prawie przenoszenia kredytów z pozycji do pozycji.

W budżetach powinny być umieszczone objaśnienia i szczegółowe wyliczenia każdego wydatku, przez co uniknie się konieczności niejednokrotnego zwracania budżetów do uzupełnienia.

Preliminowanie subwencji bez wskazania celu, jakiemu mają służyć, jak również preliminowanie wydatków w sumach ryczałtowych jest niewłaściwem i tego rodzaju wydatki nie będą mogły być zatwierdzonemi.

W związku z układem budżetów zwracam również uwagę na ścisłe przestrzeganie podziału budżetów na zwyczajne i nadzwyczajne, przyczem podkreślam, **że budżety zwyczajne nie mogą być bilansowane dochodami nadzwyczajnemi.**

Przy zatwierdzaniu budżetów powiatowych związków komunalnych na rok 1929/30 stwierdziłem, że w niektórych budżetach niewłaściwie preliminowano w dziale „zwroty" budżetu zwyczajnego także dochody, które pochodziły z kredytów nadzwyczajnych roku ubiegłego. Dotyczy to przedewszystkiem pożyczek udzielanych gminom na cele budowy szkół, dróg i meljoracji z kredytów budżetu nadzwyczajnego. Zwroty tych pożyczek powinny być preliminowane w dochodach zwyczajnych tylko o tyle, o ile tę samą sumę przeznacza się w. wydatkach

zwyczajnych na spłatę długów zaciągniętych na ten cel; natomiast o ile pożyczka udzielona została z budżetu nadzwyczajnego np. z opłat na budowę dróg lub podatku inwestycyjnego, zwrot tej pożyczki winien być bezwarunkowo preliminowany w dochodach nadzwyczajnych.

Budżety dodatkowe. Ułożony budżet związku komunalnego powinien obejmować całokształt gospodarki w okresie budżetowym t. j. wszystkie przewidywane w okresie budżetowym dochody, oraz wszystkie przewidywane wydatki tak, ażeby uchwalanie budżetów dodatkowych było zupełnie zbędnem lub miało miejsce tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach.

Szereg lat gospodarki przy ustabilizowanej walucie powinien dać zarządom związków komunalnych takie doświadczenia, któreby nawet samą instytucję budżetów dodatkowych czyniły zbędną.

W tem miejscu zwrócę uwagę PP. Przewodniczącym na okólnik Pana Ministra Spraw Wewnętrznych Nr. 182 z r.b., podanym Panom mojem pismem okólnem z dnia 20 września 1929 r. L. 3031/29/Sm. do wiadomości i stosowania się, w którem to okólniku Pan Minister zwraca uwagę:

I. że gospodarka finansowa związku komunalnego ma być prowadzona ściśle w ramach budżetu, który został uchwalony przed rozpoczęciem danego okresu budżetowego i uzyskał zatwierdzenie władzy nadzorczej;

2. że budżet dodatkowy może być uchwalony tylko w wyjątkowych wypadkach, niemożliwych do przewidzenia przy układaniu budżetu zasadniczego, natomiast w żadnym razie nie powinien mieć miejsca w tych wypadkach, które należą do normalnego zakresu gospodarki związku komunalnego; w tych bowiem wypadkach odpowiednie kredyty powinny być przewidziane — na podstawie doświadczenia lat ubiegłych i przy ustabilizowanej walucie — w budżecie zasadniczym;

3. że wydatki przewidziane w budżecie dodatkowym powinny być w zasadzie dokonywane dopiero po uzyskaniu zatwierdzenia władzy nadzorczej;

4. że związki komunalne obowiązane są ściśle stosować się do przepisu § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 17 czerwca 1924 (Dz. U. Rz. P. № 51 poz. 522 o dokonywaniu wydatków budżetem nieprzewidzianych i to zarówno co do wyjątkowości wypadków, w których dopuszczalne jest takie wydatkowanie, jak i co do konieczności zawiadomienia o tych wydatkach i sposobie ich pokrycia reprezentacji komunalnej na najbliższem posiedzeniu. Uchwała reprezentacji komunalnej o przyjęciu do wiadomości tych wydatków i sposobu ich pokrycia powinna być niezwłocznie przesłana do wiadomości władzy nadzorczej, wraz ze szczegółowem wyjaśnieniem i uzasadnieniem, dlaczego dany wydatek nie został przewidziany w budżecie zasadniczym. **W żadnym razie nie wolno jednak poza budżetem dokonywać tego rodzaju wydatków, które zostały odrzucone bądź przez reprezentację komunalną bądź przez władzę nadzorczą przy zatwierdzeniu budżetu.**

Zwracam uwagę PP. Przewodniczących Prezydentów, że tego rodzaju wypadki, jakie miały miejsce na terenie Wojew. Lubelskiego, iż poza budżetem czyniono wydatki dochodzące dziesiątek i setek tysięcy na powoływanie do życia przedsiębiorstw i kupna nieruchomości, nieprzewidzianych planem gospodarczym danego roku, bezwarunkowo powtórzyć się nie mogą, gdyż ze strony władz nadzorczych pociągnęłyby daleko idące konsekwencje.

Budżety realne. Budżety muszą być realne, t. zn. wydatki muszą mieć całkowite pokrycie w realnych dochodach. Na te konieczne wymogi prawa budżetowego t. j. na gospodarowanie w granicach zatwierdzonego budżetu i na realność budżetu niestety związki komunalne nie zwracały należytej uwagi. Świadczy o tem wysokość zobowiązań krótkoterminowych i wekslowych — oraz ilość i wysokość weksli dopuszczonych przez związki komunalne do protestów.

Nie potrzebuję dodawać, że przez niewywiązywanie się przez Związki samorządowe z terminowych zobowiązań pieniężnych i przez masowe, świadome, dopuszczanie weksli do protestów, autorytet tychże związków został w wysokim stopniu poderwany.

Celem zachowania realności swych budżetów Związki Komunalne w przyszłym okresie budżetowym muszą oprzeć się wyłącznie na własnych dochodach. Liczenie w tym okresie na nadzwyczajne źródła dochodowe, jak pożyczki Banku Gospodarstwa Krajowego nie powinno mieć miejsca.

Również liczenie na otrzymanie kredytu gotówkowego z funduszów Zakładów ubezpieczeniowych może w przyszłym okresie budżetowym okazać się zawodnem, gdyż B. G. K. tam obecnie lokuje swoje obligacje.

Inwestycje komunalne. W związku z tem wysuwa się konieczność zwolnienia na jakiś czas tempa inwestycyjnego nowych budowli, jeżeliby ich koszta miały być pokryte ze spodziewanych kredytów z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Punktem honoru Związków samorządowych powinno być w przyszłym okresie budżetowym dokończenie rozpoczętych robót i w tym kierunku związki samorządowe powinny wytężyć wszystkie swe wysiłki.

Przytem należy się liczyć z tem, że realizacja kredytów na dokończenie rozpoczętych już robót będzie powolna i zależna od zdolności finansowych B. G. K. **Z całym naciskiem podkreślam, że nie należy na dokończenie rozpoczętych budowli zaciągnąć nowych zobowiązań krótkoterminowych, o ile nie ma nadziei na spłatę ich w należytym terminie.**

Przy realizacji zamierzeń już rozpoczętych przyjąć należy następujące kryterja dla oceny kolejności danych robót:

1. przedewszystkiem kończyć należy te inwestycje, którym już niewiele brakuje do wykończenia, a które uwięziły dość znaczny kapitał nie mogący się amortyzować, jak długo inwestycja nie jest ukończoną;

2. następnie idą te inwestycje, które będą najwyżej rentować się i które mogą podnieść znacznie dochodowość związku komunalnego,

3. inwestycje mogące podnieść stan gospodarczy ludności w sposób wydatny,

4. inwestycje zaspakajające niezbędne potrzeby ludności.

Spłata długów. Również punktem honoru związków samorządowych powinno być zlikwidowanie zobowiązań krótkoterminowych, a zwłaszcza wekslowych. Stać się to może tylko przez najdalej posuniętą, racjonalnie podjętą oszczędność budżetową. Zaznaczyć bowiem muszę, że przy zatwierdzaniu budżetów związków komunalnych nie tylko Urząd Wojewódzki ale także Wydział Wojewódzki zauważył w wielu wypadkach nieliczenie się z groszem publicznym, graniczące z rozrzutnością np. wypłacanie diet wszystkim członkom rady miejskiej i komisji w Tomaszowie Lubelskim.

Jeżeli zasada racjonalnej oszczędności zawsze jest wskazaną i potrzebną w gospodarce samorządowej, to w przyszłym okresie budżetowym ze względu na ciężki stan finansowy związków komunalnych zasada ta jest nieodzowną koniecznością i ściśle musi być przestrzeganą.

W całym szeregu wypadków związki komunalne uzyskały kredyt w dostatecznej wysokości z Banku Gospodarstwa Krajowego stosownie do przedłożonego kosztorysu odnośnej inwestycji. Po pewnym czasie okazało się, że te same związki zwracają się ponownie do Banku Gospodarstwa Krajowego o dodatkowy kredyt na wykończenie inwestycji lub też posiadają szereg zobowiązań krótkoterminowych i wekslowych zaciągniętych na realizację tejże inwestycji.

Wynika z tego, że:

1. kosztorysy są często powierzchowne i niedostatecznie sumiennie przygotowane, co się później fatalnie na kalkulacji rentowności inwestycji odbija,
2. że roboty prowadzone są niefachowo, niesumiennie i rozrzutnie, że wreszcie
3. za otrzymane kredyty podjęty został cały szereg nowych inwestycyj nie wymienionych w wykazie podanym władzom nadzorczym i Banku Gospodarstwa Krajowego i że wszystkie razem nie są wykończone z powodu braku funduszów.

W ten sposób np. w m. Garwolinie przed wykończeniem budowy rzeźni rozpoczęto budowę łaźni.

W celu zlikwidowania zobowiązań krótkoterminowych należy nadto dążyć do skonwertowania ich na zobowiązania długoterminowe, a nawet średnioterminowe (2—3 letnie).

W budżetach związków samorządowych muszą znaleźć pokrycie konieczne wydatki na spłatę przypadających w przyszłym okresie budżetowym rat od pożyczek długoterminowych. Należy bowiem pamiętać o tem; że konieczność ta podytowaną jest nie tylko potrzebą wywiązania się z przyjętych zobowiązań, ale nadto i tą okolicznością, że banki od zaległych rat liczą procenty zwłoki (około 12 proc. w stosunku rocznym), co znacznie podraża uzyskany kredyt.

Przypominam, że raty od zaciągniętych pożyczek długoterminowych z reguły powinny znaleźć pokrycie w wydatkach zwyczajnych budżetu.

Załączniki budżetów. Przedkładając budżety do zatwierdzenia Władzy Nadzorczej należy oprócz załączników wyszczególnionych w rozporządzeniu Ministra Spr. Wew. z dn. 28.VI 1926 r. (Dz. Ust. № 75 poz. 433) przedkładać nadto: a) plan gospodarczy b) zestawienie ciężarów podatkowych na I ha ziemi i na głowę ludności.

II. ZALECENIA SZCZEGÓŁOWE.

Poza powyższemi uwagami ogólnemi, których uwzględnienia Urząd Wojewódzki bezwarunkowo będzie przestrzegał przy zatwierdzaniu budżetów, a nadto które muszą mieć na uwadze wydziały powiatowe przy zatwierdzaniu budżetów gmin wiejskich i miast niewydzielonych, z kolei zwrócę uwagę Panów na te dziedziny prac samorządowych, do których rozwoju przywiązuję bardzo wielką wagę i które w budżetach związków komunalnych powinny znaleźć należyte uwzględnienie, a mianowicie:

A. BUDŻETY POWIATOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH.

W budżetach tych związków komunalnych należy uwzględnić:

a) Uzupełnienie kapitałów zakładowych Komunalnych Kas Oszczędności,
b) budowę nowych dróg bitych,
c) budowę budynków dla szkół powszechnych,
d) podniesienie rolnictw przez meljoracje rolne i zalesienie nieużytków,
e) ogniotrwałe budownictwo,
f) budowę wojewódzkiego szpitala dla umysłowo chorych w Chełmie.

Uzupełnienie kapitału zakładowego Kom. Kas. Oszcz. Na podstawie przeprowadzonych lustracyj Komunalnych Kas Oszczędności stwierdziłem, że powiatowe związki komunalne obowiązku swego uzupełniania kapitałów zakładowych tych kas nie spełniły, co niezmiernie utrudnia powyższym instytucjom kredytowym wykonywanie tych zadań, do których zostały powołane, a zwłaszcza obecnie w związku z ograniczeniem dopływu kapitałów obrotowych z państwowych instytucyj kredytowych.

Konieczność stałego corocznego uzupełniania kapitałów zakładowych Komunalnych Kas Oszczędności o sumę od 25.000 — 50.000 zł. uzasadnioną została w referatach na Zjeździe Dyrektorów Komunalnych Kas Oszczędności dnia 22—24.X 1928 r. zamieszczonych w № 16-a. Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego z roku 1929 i dalszego uzasadniania nie wymaga.

Budowa dróg bitych. Akcja budowy dróg bitych oparta w latach 1927/28 i 1928/29 na kredytach długoterminowych w roku budżetowym 1929/30 nieco osłabła z powodu oparcia jej przeważnie na własnych siłach samorządu. Osłabienie tempa budowy dróg przypisać należy jednak nie wyłącznie brakowi dochodów nadzwyczajnych z pożyczek, lecz w dużej mierze nie wykorzystaniu maksymalnych norm opłat drogowych, dopłat od adjacentów oraz dopłat za nadmierne niszczenie dróg. W związku z układaniem budżetów na rok 1930/31 zwracam uwagę Panów Przewodniczących na powyższą niewłaściwość, przyczem podkreślam jeszcze raz konieczność przestrzegania zasady, że

wszelkie dochody mające związek z drogami mogą być użyte jedynie i wyłącznie na właściwy cel.

Dopuszczalna norma opłat drogowych od gruntu, przemysłu i handlu i od nieruchomości prawdopodobnie w roku 1930/31 nie ulegnie zmianie, należy zatem wyzyskać w granicach zdolności płatniczej, ludności maksymalne normy zatwierdzane w roku bieżącym t. j. od 100 — 250 % państwowego podatku gruntowego, 15 % państwowego podatku przemysłowego, pobieranego w formie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych i 50 % państwowego podatku od nieruchomości. Ponadto wyzyskać należy maksymalną granicę dopłat od adjacentów oraz dopłat za nadmierne zużycie dróg i świadczenia w naturze, na które to źródła dochodowe szczególną zwracam uwagę.

Zasady obłożenia przedsiębiorstw dopłatami za nadmiernie zużycie dróg podałem w okólniku z dn. 4/X. 1928 r. L. 6271/Sm., zaś ogólne sprawy drogowe dostatecznie oświetlone zostały w okólniku moim, ogłoszonym w Nr. 20 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego i w odezwie mojej zamieszczonej w Nr. 24 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego z roku 1927.

Dopłaty za niedmierne zużycie dróg preliminować należy jednak realnie, uwzględniając zdolność podatkową obciążonych temi dopłatami przedsiębiostw. Dopłaty te od przesiębiorstw autobusowych obliczać należy według ilości przejechanych kilometrów stosownie do wydanego uprawnienia, przyczem jako normę dopłat do jednego kilometra zalecam przyjąć 10 gr.

Budowa szkół powszechnych. Znaczenie budowy pomieszczeń dla szkół dla rozwoju szkolnictwa powszechnego uzasadnienia nie potrzebuje, a ludność dała dowody należytego zrozumienia tych potrzeb, o czem świadczą uchwały organów związków komunalnych, dotyczące wprowadzenia na cele budownictwa szkolnego podatku inwestycyjnego, dobrowolne opodatkowanie się i świadczenia w robociźnie.

W okresie budżetowym 1930/31 przez najdalej posuniętą oszczędność powinny się znaleźć znaczniejsze fundusze w budżetach powiatowych związkomunalnych na omawiany cel, a nadto należy zwrócić baczną uwagę na propagandę dalszego samoopodatkowania się ludności na cele budownictwa szkolnego i na możliwie najszersze wykorzystanie świadczeń w naturze. **W pierwszym rzędzie należy mieć na uwadze konieczność dokończenia rozpoczętych budowli.**

Meljoracje rolne. Sprawa popierania przez związki komunalne rolnictwa szczegółowo została oświetlona w sprawozdaniu z posiedzenia Wojewódzkiej Komisji Rolnej, które zostało ogłoszone w niniejszem numerze Dziennika Wojewódzkiego poz. 455, str. 772.

Ograniczę się więc do przypomnienia uchwał samorządowych zjazdu meljoracyjnego z dn. 15/12 1928 r. w Lublinie, z którego pamiętnik ukazał się w specjalnym N-rze Dziennika Wojewódzkiego Nr. 39-a z dn. 2.XII b. r. Mianowicie na zjeździe tym zapadła obowiązująca samorządy uchwała, że powiatowe związki komunalne corocznie na cele podstawowych meljoracyj rolnych obowiązane są wstawić do swych budżetów kredyt w wysokości przynajmniej 5% budżetu zwyczajnego, a nadto wyzyskać świadczenia dobrowolne w naturze w jaknajszerszej mierze. Urząd Wojewódzki czuwać będzie nad tem, ażeby powiatowe związki komunalne realizowały przyjęte na siebie w tym względzie zobowiązania.

Zaznaczam, że w/g informacyj zaciągniętych w Wydz. Finansowym Min. Spr. Wewn. statuty podatku inwestycyjnego na rzecz meljoracyj rolnych podstawowych nie napotkają na przeszkody przy zatwierdzaniu.

Podkreślam, że dotychczasowe zainteresowanie samorządów akcją meljoracji rolnych jest minimalne do tego stopnia, że pracom zorganizowanego przezemnie Wojewódzkiego Biura Meljoracyjnego z braku środków grozi wstrzymanie z wielką szkodą dla samorządów.

5. Bardzo ważną dla przebudowy wsi jest sprawa organizowania przez związki komunalne składów materjałów na ogniotrwałe krycie dachów, oraz sprawa uruchomienia cegielni polowych. Obie powyższe sprawy winny być troską samorządu i znaleźć odpowiedni wyraz w budżetach na rok 1930/31. W sprawach tych przypominam okólnik mój i komunikat zamieszczony w № 23 Lubelskiego Wojewódzkiego Dziennika z roku 1929.

Przebudowa szpitala psychiatrycznego w Chełmie. Wreszcie jednem z głównych zadań, jakie samorządy Województwa Lubelskiego mają do spełnienia w roku budżetowym 1930/31 pozostaje jeszcze sprawa budowy międzykomunalnego szpitala psychjatrycznego w Chełmie. Na cele budowy tego szpitala Rząd przeznaczył grunt i mury budynku t. zw. „pogubernjalnych" w Chełmie, oraz gotówkę 350.000 zł., a nadto przyrzekł dalszą pomoc materjalną w miarę postępu budowy. Pozostała część kosztorysu musi być pokryta przez członków Związku międzykomunalnego. Na ten cel koniecznem jest preliminowanie w budżetach powiatowych związków komunalnych i miast wydzielonych wydatku przynajmniej po 20.000 zł.

Nadmieniam, że także i na ten cel mogą powiatowe związki komunalne i miasta wydzielone uchwalać podatki inwestycyjne, które w/g otrzymanych informacyj nie napotkają na przeszkody przy zatwierdzaniu.

Niezależnie od powyższych głównych celów powiatowe związki komunalne muszą przewidzieć w swych budżetach wydatki wynikające z obowiązujących ustaw, związane z normalnym rozwojem gospodarki i administracji samorządowej oraz te, które ze względów kulturalno-społecznych powinny być uwzględnione. Do wydatków takich między innemi należą:

1. W dziale „administracja ogólna"

a) preliminowanie po zł. 1500 na djety dla członków Wydziału Wojewódzkiego, oraz na utrzymanie Sekretarjatu Rady Wojewódzkiej. Wydatek ten oparty jest na ustawowym obowiązku, płynącym z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19/I 28 r. Dz. Ust. 11 poz. 86.

b) odpowiednie sumy za dokształcanie pracowników samorządowych oraz praktyki wakacyjne studentów Wyższej Szkoły Handlowej i Studjum Sa-

morządowego przy Wolnej Wszechnicy Polskiej, a to stosownie do okólników moich z dn. 29/IX 1928 r. L. 5468/Sm., 22/V 1929 r. L. 1773/Sm. i 1929 r. L. 199/3,

c) potrzebne sumy na nadzór nad budownictwem stosownie do ustawy budowlanej,

d) sumy na odpowiednią ilość egzemplarzy monografji statystyczno-gospodarczej Województwa Lubelskiego, stosownie do mego pisma okólnego z dn. 12/X 1929 r. L. 148/3/Adm.

2. W dziale „spłata długów".

Umieszczać należy bezwarunkowo wszystkie raty pożyczek długoterminowych oraz przypadające odsetki od tych pożyczek, których termin płatności przypada w okresie budżetowym. Potrzebne sumy na spłatę rat muszą być w budżetach umieszczone tak—że wówczas, gdy organa związku komunalnego wystąpiły lub zamierzają wystąpić do instytucyj kredytowych o prolongatę terminu spłaty przypadających rat.

Ponadto w dziale IV należy preliminować odpowiednie sumy na spłatę odsetek od pożyczek krótkoterminowych, których zaciągnięcie w okresie budżetowym okaże się koniecznem.

W związku z preliminowaniem rat i odsetek od pożyczek długoterminowych zwracam jeszcze uwagę na sprawę objaśnień, które do działu IV muszą zawierać sumę nominalną pożyczki, sumę pozostałą do spłaty, warunki opłaty i oprocentowania oraz daty płatności rat i odsetek. Objaśnienia te muszą być uzgodnione z wykazem zadłużenia na dzień 31/3 1930 r., który należy dołączyć do budżetu.

3. W dziale „drogi i place publiczne".

Oprócz wydatków na budowę i konserwację dróg, jak zaznaczono powyżej, winna się znaleźć choćby nieznaczna suma na fundusz stypendjalny im. profesora M. Nestorowicza, stosownie do okólnika mojego z dn. 27/IV 1929 r. L. 1755/Sm.

4. W dziale „oświata".

Stosownie do uchwały Komisji Kulturalno-Oświatowej Rady Wojewódzkiej z dn. 27/XI b. r. preliminować należy odpowiednie sumy na dokształcanie nauczycieli (przynajmniej 500 zł.) i na zaspokojenie niezbędnych potrzeb oświaty pozaszkolnej (stosownie do miejscowych warunków).

5. W dziale „zdrowie publiczne".

a) preliminować należy w budżetach powiatowych i miejskich związków komunalnych, będących członkami Związku Specjalnego dla utrzymania szpitala Sw. Józefa i Oddziału Psychjatrycznego szpitala Sw. Jana Bożego odpowiednie na składkę członkowską sumy w wysokości dotychczasowej. Wysokość udziałów poszczególnych samorządów pozostanie prawdopodobnie w stosunku do roku1929/30 nie zmienioną,

b) oprócz tego należy preliminować poza wydatkami na utrzymanie szpitali i przychodni także odpowiednie sumy na utrzymanie sanitarjuszy-dezynfektorów, szczepienia ochronne, wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe, opiekę sanitarną nad szkołami, kolonje letnie, subwencjonowanie położnych i organizacje rejonów lekarskich.

6. W dziale „opieka społeczna".

a) preliminować należy potrzebne sumy na utrzymanie zamkniętych zakładów opiekuńczych, t. j. ochron dla dzieci, przytułków dla starców i kalek, żłobków dla niemowląt, a nadto na organizację domów pracy dobrowolnej i przymusowej oraz organizację międzykomunalnego „Domu Matki i Dziecka" w zakresie Opieki Społecznej,

b) oprócz tych wydatków zalecam preliminowanie pewnych sum na subwencję dla Zakładu Wychowawczego w Turkowicach, gdzie mieści się kilkadziesiąt dzieci z Województwa Lubelskiego, co do których nie można ustalić gmin obowiązanych do ponoszenia kosztów opieki trwałej.

c) wreszcie w budżetach powiatowych związków komunalnych należy preliminować odpowiednie sumy na pokrycie części kosztów kuracyjnych za umysłowo chorych w zastępstwie gmin oraz na zaliczkowe pokrywanie kosztów kuracyjnych ubogich mieszkańcow powiatu i rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 29/II 1924 r. Dz. U. R. P. p. 241.

7. W dziale „bezpieczeństwo publiczne".

Należy preliminować subwencję na akcję przeciwpożarową tj. na subwencjonowanie Wojewódzkiego Związku Straży Pożarnych oraz na organizację i zaopatrzenie w narzędzia ogniowe straży ogniowych, przyczem dla orjentacji podaję jako załącznik wykaz sum proponowanych na te cele przez Wojewódzki Związek Straży Ogniowych. Również należy w budżetach uwzględnić stosownie do możności finansowej znaczniejszą subwencję na budowę „Domu Strażackiego" w Lublinie.

b) Pozatem powiatowe związki komunalne winne preliminować potrzebne sumy na połączenia telefoniczne z gminami, o ile to dotychczas nie zostało w całości wykonane oraz pewne sumy na dokończenie „Domu Strażackiego" w Lublinie.

8. W dziale „popieranie przemysłu i handlu".

Uważam za celowe preliminowanie w budżetach powiatowych i miast wydzielonych pewnych nieznacznych sum na popieranie Towarzystwa Przemysłu Ludowego (między innemi na udział w kwocie 25 zł.) oraz udziały członkowskie w Bazarze Przemysłu Ludowego. Udział jeden wynosi 100 zł. i wpisowe 5 zł.

Należy mieć na uwadze, że w/g przybliżonego obliczenia na terenie Województwa Lubelskiego około 7.000.000 dni roboczych rolnicy tracą z powodu braku pracy w polu. Wykorzystanie tego wolnego czasu produktywnie może mieć miejsce przy należytem rozwoju przemysłu ludowego.

9. W dziale „kultura i sztuka".

Uważam za wskazane umieszczenie choćby nieznacznych kwot na subsydja dla Kasy Mianowskiego, dla Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, oraz na „Ligę Obrony Powietrznej Państwa".

B. BUDŻETY MIAST NIEWYDZIELONYCH Z POWIATOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH.

Do układu budżetów gmin miejskich niewydzielonych odnoszą się wszystkie uwagi ogólne zamieszczone powyższej w niniejszym okólniku.

Co do wskazań szczegółowych uważam za wskazane, ażeby w budżetach miast niewydzielonych między innemi znalazły uwzględnienie następujące wydatki:

1. W dziale „administracja ogólna".

wydatki wskazane w punktach b, c, d rozdział A. ustęp 1. niniejszego okólnika str. 774

Odnośnie wydatków na administrację zwracam uwagę, że preliminowane być mogą tylko te wydatki personalne, które mają uzasadnienie w zatwierdzonych etatach stanowisk służbowych.

2. W dziale „spłata długów".

należy umieścić wszystkie raty w roku budżetowym przypadające do zapłaty długów długoterminowych i odsetki, przyczem uwagi zamieszczone w niniejszym okólniku w rozdziale A ustępie 2. mają również zastosowanie do budżetów miejskich.

3. W dziale V „drogi i place publiczne"

preliminować należy potrzebne sumy na utrzymanie w dobrym stanie bruków miejskich, chodników oraz na zadrzewienie ulic. Przypominam, że koszt pierwszego urządzenia ulic stosownie do art. 174 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 16/II 1928 r. Dz. Ust. Rz. P. poz. 202 może być przełożony na właścicieli przyległych do tych ulic działek.

4. W dziale V—a.

należy w miastach preliminować odpowiednie sumy na nadzór budowlany stosownie do obowiązków płynących z ustawy budowlanej. Zwracam przytem uwagę, że możliwem jest utrzymywanie przez miasto i powiat wspólnego budowniczego (architekta).

Miasta niewydzielone w miarę istnienia odpowiednich warunków powinny mieć na względzie budowę wytwórni materjałów ogniotrwałych (cegielni polowych, betoniarni, dachówczarek i t. p,). Wskazówki odnośne zawarte są w Nr. 23 Dziennika Wojewódzkiego z r. 1929.

5. W dziale „oświata".

Preliminować należy a) dostateczną sumę na wynajem i remont lokali oraz zaopatrzenie szkół powszechnych według preliminarzy dozorów szkolnych.

Zaznaczam, że organizacja opieki sanitarnej nad szkołami winna być dokonana w porozumieniu z Wydziałem Powiatowym b) odpowiednie sumy na organizację i utrzymanie 3-letniej zawodowej szkoły dokształcającej (dla terminatorów), c) stosownie do uchwały Komisji Kulturalno-Oświatowej Rady Wojewódzkiej z dn. 27.XI 1929 r. preliminować odpowiednie sumy do dyspozycji Rady Szkolnej Pow. na dokształcanie nauczycieli (przynajmniej 300 zł.) i na zaspokojenie niezbędnych potrzeb oświaty pozaszkolnej (stosownie do miejscowych warunków), d) w wydatkach nadwyczajnych należy możliwie największe sumy preliminować na budowę pomieszczeń dla szkół powszechnych, bez czego rozwój szkolnictwa jest niedopomyślenia. Do tego celu służyć mają nietylko wpływy budżetowe miasta, między innemi także wpływ z podatku inwestycyjnego, lecz także przeprowadzić należy akcję za samoopodatkowaniem się ludności oraz wykorzystać w razie możności świadczenia w naturze w jaknajszerszej mierze.

6. W dziale „kultura i sztuka".

W budżetach miejskich winny się znaleźć choćby drobne kwoty na subsydjum dla Kasy Mianowskiego i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie i Ligę Obrony Powietrznej Państwa.

7. W dziale „zdrowie publiczne"

Preliminować należy potrzebne sumy na wykonanie obowiązków płynących z ustawy sanitarnej, a mianowicie w dziale zapobiegania chorobom zakaźnym:

a) na szczepienia ochronne,
b) dezynfekcje mieszkań,
c) nadzór nad żywnością.

Ponadto troska organów samorządu miejskiego winna dążyć w kierunku dostarczenia ludności dostatecznej ilości zdrowej wody do picia przez budowę odpowiedniej ilości studni artezyjskich, na które to cele w budżetach miejskich należy preliminować odpowiednie sumy.

Wreszcie w budżetach miejskich winny znaleźć należyte uwzględnienie sumy na popieranie Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz kolonje letnie dla dzieci szkolnych.

8. W dziale „opieka społeczna"

należy budżetach miejskich przewidzieć wystarczającą sumę na pokrywanie kosztów leczenia ubogich. Na powyższy obowiązek zwracam szczególniejszą uwagę, gdyż zaległości z tego tytułu w niektórych gminach miejskich wzrosły do bardzo poważnych sum. Nadto w budżetach miejskich należy uwzględniać odpowiednie sumy na opiekę pozazakładową tj. na „Kroplę Mleka", doraźne zapomogi i t. d. jak również na pokrywanie kosztów opieki ubogich mieszkańców w obcych zakładach opiekuńczych.

9. W dziale „popieranie rolnictwa".

a) preliminować należy potrzebne sumy na utrzymanie targowicy,

b) w miastach posiadających własne podmokłe tereny rolne na osuszenie tychże drogą meljoracji.

10. „W dziale „popieranie przemysłu i handlu".

oprócz wydatków wyszczególnionych w powyższej części II rozdział A. ustęp 8 winny być w budżetach miejskich uwzględnione sumy potrzebne na

organizację i utrzymanie trzyletnich dokształcających kursów wieczorowych dla młodzieży pracującej w rzemiośle i handlu, jak również subwencja dla istniejących szkół zawodowych.

11. W dziale „bezpieczeństwo publiczne“,

należy preliminować potrzebne sumy na

a) utrzymanie sprawności miejscowej straży ogniowej przez zaopatrzenie w narzędzia ratownicze, oraz na budowę „Domu Strażackiego“ w Lublinie

b) utrzymanie w porządku lokali, posterunków policji państwowej,

c) utrzymanie aresztów gminnych.

Poza wydatkami wyżej wymienionemi winne miasta w zależności od warunków miejscowych mieć na uwadze konieczność dostarczania mieszkańcom prądu elektrycznego do oświetlenie mieszkań, jak również dla oświetlenia ulic i placów. W tym celu każde większe miasto winno dążyć do posiadania własnej elektrowni, która może stanowić poważniejsze źródło dochodowe miasta.

Budżety przedsiębiorstw miejskich tj. elektrowni rzeźni i ew. innych posiadanych przez miasto przedsiębiorstw wyliczonych w § 5 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 28.VI 1926 r. Dz. Ust. Nr. 75 poz. 433 winny być układane oddzielnie, a do budżetów ogólnych wnoszone tylko czyste zyski względnie straty.

Odnośnie budżetów przedsiębiostw miejskich zwracam uwagę na konieczność preliminowania odpisów na kapitał renowacyjny. Odpisy te co do nieruchomości wynosić winny 5 — 10 % kosztów nabycia, zaś odnośnie nieruchomości od 10 — 100 % kosztów nabycia w zależności od stopnia niszczenia.

C. BUDŻETY GMIN WIEJSKICH.

Do układu budżetu gmin wiejskich odnoszą się również wszystkie uwagi ogólne zamieszczone w pierwszej części niniejszego okólnika.

Pozatem uważam za konieczne uwzględnienie w budżetach gmin miejskich sumy od zł. 1.000 do 3.000 na powiększenie kapitału zakładowego gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, a nadto następujących wydatków:

1. W dziale „administracja ogólna“.

a) na założenie ksiąg ludności w tych gminach, w których księgi te dotychczas nie zostały odnowione,

b) na odpowiednią ilość egzemplarzy w Monografji gospodarczej Województwa Lubelskiego stosownie do mego pisma okólnego z 12.X. 1929 r. L 143/3/Adm.

2. W dziale V „drogi i place publiczne“.

Na narzędzia do naprawy dróg oraz materjałów na naprawę mostów. Odnośnie tego działu podkreślić muszę konieczność pociągnięcia mieszkańców gminy stosownie do uprawnienia płynącego z ustawy o budowie i utrzymaniu dróg z dn. 10.XII 1920 r. (Dz.Ust.Nr. 6 z 21 r. poz. 32)—do świadczeń drogowych w naturze. Świadczenia te muszą być objęte specjalną ewidencją w celu sprawiedliwego rozdziału. Projekt obciążenia świadczeniami w naturze winien być dołączony do budżetu gminnego. Zamiana świadczeń naturalnych na gotówkę może mieć miejsce wyjątkowo według norm odpowiadających wynagrodzeniu za dniówkę pracy dobrowolnej.

Poza świadczeniami dla celów naprawy względnie budowy dróg gminnych konieczny jest współudział gmin w budowie dróg powiatowych i wojewódzkich. Współdziałanie to winno się wyrażać w dobrowolnem dostarczaniu świadczeń w naturze celem wykonania robót niefachowych i dostarczania materjałów. Podkreślam, że współdziałanie to wybitnie zmniejszy koszt budowy dróg, a tem samem zmniejszy potrzebę wysokiego opodatkowania na ten cel ludności specjalnemi opłatami drogowemi w gotówce.

3. „Ogniotrwałe budownictwo“.

Organa samorządowe gmin wiejskich powinny zwrócić baczną uwagę na sprawę ogniotrwałego budownictwa, o czem powyżej była mowa.

Z powodu wielkiej wagi, jaką do tego zagadnienia przywiązują jeszcze raz podkreślam, że sprawa budowy wytwórni materjałów ogniotrwałych, a głównie małych cegielni polowych, przedewszystkiem przy układaniu budżetów gmin wiejskich powinna znaleźć pełne zrozumienie.

4. W dziale „oświata“.

a) preliminować należy analogicznie, jak w gminach miejskich odpowiednie sumy na wynajem, remont, utrzymanie i opał w lokalu szkolnym oraz na pomoce naukowe stosownie do budżetów dozorów szkolnych,

b) stosownie do uchwały Komisji Kulturalno-Oświatowej Rady Wojewódzkiej z dn. 27/XI 1929 r. zalecam preliminować do dyspozycji Rady Szkolnej Powiatowej odpowiednich sum na dokształcanie nauczycieli (przynajmniej 50 zł.) i na zaspokojenie niezbędnych potrzeb oświaty pozaszkolnej (stosownie do miejscowych warunków).

5. W dziale „kultura i sztuka“

winna się znaleźć choćby drobna kwota na subsydjum dla Kasy Mianowskiego i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, Ligi Obrony Powietrznej Państwa, a nadto sumy potrzebne na utrzymanie domów ludowych i czytelni publicznych.

6. W dziale „zdrowie publiczne“

preliminować należy sumy potrzebne na dostarczenie ludności wody do picia oraz na zapobieganie chorobom zakaźnym.

7. W dziale „bezpieczeństwo publiczne“

preliminować należy potrzebne sumy na zaopatrzenie straży pożarnych w narzędzia, na utrzymanie w porządku pomieszczeń dla posterunków policji państwowej, a wreszcie na utrzymanie aresztów gminnych.

8. W dziale „opieka społeczna“

należy przewidzieć potrzebne sumy na koszta kuracyjne. Zaznaczam, że zaległości z tego tytułu muszą być w roku 1930/31 spłacone.

Ponadto gminy winny przewidzieć w swoich budżetach potrzebne sumy na utrzymanie swoich pensjonarjuszy w zakładach opiekuńczych.

9. W dziale „popieranie rolnictwa"

gminy wiejskie winny w granicach możności preliminować pewne sumy na meljoracje celem rozszerzenia działalności prowadzonej przy pomocy świadczeń w naturze, które w tej dziedzinie powinne mieć możliwie największe zastosowanie.

10. W dziale „popieranie przemysłu i handlu"

należy uwzględnić popieranie przemysłu ludowego przez preliminowanie kwot 25 zł. i 105 zł. na cele wyszczególnione powyżej w części II rozdział A ustęp 8.

Z zamierzeń inwestycyjnych gminy wiejskie na pierwsze miejsce winny wysunąć sprawę budowy pomieszczeń dla szkół powszechnych, przyczem również należy w najszerszej mierze korzystać z dobrowolnych świadczeń ludności w naturze.

III. UWAGI KOŃCOWE.

Na pokrycie wydatków budżetowych powinne związki komunalne wyzyskać wszystkie przewidziane w ustawie o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych źródła dochodowe, a nadto dobrowolne świadczenia ludności w naturze.

Doceniając trudności, na jakie gminy wiejskie napotykają przy układaniu budżetów swoich na okres 1930/31 w związku z wygaśnięciem prawa do poboru podatku wyrównawczego i do specjalnej składki na koszta leczenia, stan ten przedstawiłem Władzom Centralnym, które w zupełnem zrozumieniu sytuacji finansowej samorządów gminnych przygotowały sprawę przedłużenia prawa poboru i podwyższenia normy podatku wyrównawczego. W uzasadnionej nadziei, że do czasu uchwalenia i przedłożenia władzom nadzorczym do zatwierdzenia budżetów gminnych sprawa poboru podwyższonego podatku wyrównawczego ustawowo-unormowaną zostanie, uważam za możliwe dla zrównoważenia budżetów gmin wiejskich preliminowanie wpływów z podatku wyrównawczego w normie dotychczasowej w tych wypadkach, gdzie po wyczerpaniu **wszystkich** przepisami prawnemi przewidzianych źródeł dochodowych w najwyższym wymiarze i po **zastosowaniu zasad możliwie największej, dobrze pojętej oszczędności**, najniezbędniejsze wydatki gmin nie znajdą realnego pokrycia.

Wojewoda Lubelski

(—) *A. Remiszewski.*

Lublin, 5 grudnia 1929 r.

Załącznik do L. 3947/Sm.

W Y K A Z

sum proponowanych przez Związek Straży Pożarnych Województwa Lubelskiego do wstawienia do budżetów Pow. Związków Komunalnych i miast na pożarnictwo w r. 1930/31.

L. p.	SEJMIKI	Składka do Związku Wojewódzkiego.	Subsydja na straże istniejące.	Subsydja dla straży organizujących się.	Subsydja na kursy i zjazdy ćwiczebne	Utrzymanie stałego instruktora pożarniczego (djety, koszty rozjazdów i t. p.)	Sybsydjum ma budowę Domu Strażackiego.	RAZEM
1	Bialski	600	2000	2000	2000	6000	2000	14600
2	Biłgorajski . . .	600	2000	2000	2000	6000	2000	14600
3	Chełmski	600	4000	4000	2000	6000	2000	18600
4	Garwoliński . . .	600	5000	—	2000	6000	2000	15600
5	Hrubieszowski . .	600	5000	5000	2000	6000	2000	20600
6	Janowski	600	4000	3000	2000	6500	2000	18100
7	Konstantynowski .	600	2000	2000	2000	6000	2000	14600
8	Krasnystawski . .	600	8000	3000	2000	6000	2000	21600
9	Lubelski	600	6500	4500	2000	11730	2000	27330
10	Lubartowski . . .	600	5000	3000	2000	6000	2000	18600
11	Łukowski	600	4000	3000	2000	6000	2000	17600
12	Puławski	600	3000	2000	2000	7500	2000	17100
13	Radzyński. . . .	600	2000	3000	2000	6000	2000	15600
14	Siedlecki	600	2000	1000	2000	6000	2000	13600
15	Sokołowski . . .	600	2000	1000	2000	6000	2000	13600
16	Tomaszowski . .	600	3000	3000	2000	6000	2000	16600
17	Węgrowski . . .	600	2000	1000	2000	6000	2000	13600
18	Włodawski . . .	600	2000	2000	2000	6000	2000	14600
19	Zamojski	600	8000	2000	2000	6000	2000	20600
	MAGISTRATY							
1	Lubelski	500					1000	1500
2	Siedlecki	300					1000	1300
3	Chełmski	200					1000	1200
		12400	71500	46500	38000	121730	41000	331130

Poz. 455

PISMO OKÓLNE

Wojewody Lubelskiego do PP. Starostów Powiatowych, oraz Przewodniczących Wydziałów Powiatowych na terenie Województwa Lubelskiego *w sprawie organizacji, zadań i planu działalności Wojewódzkiej Komisji Rolnej.*

L. 6198/RW.

Do czasu utworzenia na terenie Województwa Izby Rolniczej została powołana na zasadzie art. 40 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19.I. 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej przy Radzie Wojewódzkiej, Wojewódzka Komisja Rolna.

Zasady organizacyjne tej Komisji, jako organu rolniczego opartego o samorząd powiatowy, zostały określone w okólniku Min. Spraw Wewn. Nr. 150 z dnia 14.VIII. 28 r. Nr. SG. 98/7/28 w sprawie form organizacyjnych pracy samorządu terytorjalnego nad podniesieniem rolnictwa (Lub. Dz. Wojew. z dnia 20.XII. 1928 r. Nr. 42 poz. 423), oraz instrukcji Min. Roln. z dn. 21.I. 1929 r. zawartej w okólniku Wojewody Lubelskiego Nr. 142 z dn. 18.XII. 28 r. w sprawie zadań samorządów powiatowych w dziedzinie popierania rolnictwa (Lub. Dz. Woj. z dn. 27.XII. 1928 r. Nr. 43 poz. 438).

Na podstawie przepisów wyżej powołanych, jako przepisów ramowych, Woj. Komisji Rolnej w uchwalonym dnia 24.X. 1929 r. regulaminie określiła zakres swej działalności, oraz szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania.

Zadaniem Woj. Komisji Rolnej jest scalenie i koordynacja działalności czynników rządowych, komunalnych i społeczno-rolniczych w zakresie całokształtu spraw i zagadnień rolniczych na terenie Województwa.

W szczególności do zadań Woj. Komisji Rolnej należy:

a) opracowywanie planu działalności w kierunku podniesienia rolnictwa na terenie całego Województwa,

b) koordynowanie działalności na polu rolnictwa wszystkich czynników na obszarze Województwa,

c) udzielanie opinji Wojewodzie i Wydziałowi Wojew. oraz Okr. Urzędowi Ziemskiemu we wszystkich sprawach rolniczych, w których Wojewoda, względnie Okr. Urząd Ziemski w porozumieniu z Wojewodą takiej opinji zażąda, a zwłaszcza w związku z wykonywaniem nadzoru nad samorządem powiatowym,

d) pomoc w wykonywaniu zadań Wydziału Roln. i Wet. oraz Urzędu Ziemskiego Województwa,

e) opracowywanie wniosków, projektów i opinji z zakresu popierania rolnictwa na zlecenie Rady Wojewódzkiej.

Celem podziału funkcyj w/g poszczególnych kierunków działalności Wojewódzkiej Komisji Rolnej, Komisja ta podzielona została na sekcje hodowlano-rolniczą, oświatową, meljoracyjną i spółdzielczą, przyczem do każdej sekcji wchodzi po jednym przedstawicielu Rady Wojewódzkiej organizacji społeczno-rolniczych i spółdzielczo-rolniczych, po jednym fachowcu działu rolnictwa będącego przedmiotem działalności danej sekcji i po jednym inspektorze rolnictwa Wydz. Rol. i Weterynarji.

W związku z podanym w załączeniu referatem p. Nacz. Z. Pomianowskiego p. t. „Metody pracy i program działalności nad podniesieniem wydajności gospodarstw rolnych", zawierającym ogólne wytyczne programu pracy nad podniesieniem kultury rolnej na terenie Województwa, niżej podaję szereg tych konkretnych zadań w dziedzinie rolnictwa, które winny być uwzględnione w budżetach powiatowych związków komunalnych na r. 1930/31, a mianowicie:

I. Oświata rolnicza: szkolna i pozaszkolna:

1) stypendja dla uczniów szkół rolniczych,

2) organizowanie kursów, konkursów, pokazów, zakładanie bibljotek i t. p.,

3) organizowanie wycieczek rolniczych.

II. W dziedzinie produkcji roślinnej:

a) popieranie działalności ognisk kultury rolnej, prowadzonych przez Sejmiki i dobrowolne organizacje,

b) popieranie i zakładanie poletek doświadczalnych,

c) popieranie i współudział w zakładaniu spółek maszynowych i czyszczelni nasion,

d) popieranie rozpowszechniania nasion uszlachetnionych,

e) zwalczanie szkodników,

f) propaganda i pomoc kredytowa przy zakupie nawozów sztucznych.

III. W dziedzinie warzywnictwa i sadownictwa:

a) pomoc przy zakładaniu sadów, szkółek drzew owocowych,

b) pomoc przy organizowaniu przetwórni owocowych,

c) popieranie i organizowanie zbytu owoców i przetworów.

IV. W dziedzinie hodowli:

a) rozpowszechnianie rozpłodników w powiecie na punktach kopulacyjnych przez popieranie drogą premjowania nabywanych rozpłodników i pokrywania %% od pożyczek, zaciąganych na ich kupno,

b) udzielanie subwencyj dla związków kontroli obór,

c) pomoc w organizowaniu spółdzielni mleczarskiej, jajczarskiej i spółdzielni zbytu bydła i trzody chlewnej,

d) organizowanie przeglądów budowlanych, które winny objąć przynajmniej 1/3 powiatu,

e) popieranie hodowli drobiu.

V. W dziedzinie weterynarji:

a) utrzymywanie dostatecznej ilości lekarzy sejmikowych,

b) organizowanie przychodni i lecznic,

c) organizowanie szczepień ochronnych,

d) zwalczanie chorób zwierzęcych, nieobjętych ustawą,

e) zaopatrywanie przychodni i lecznic w środki lecznicze oraz dezynfekcyjne,

f) obsadzenie obwodów badania mięsa dostateczną ilością wykwalifikowanych oglądaczy,

g) ustanowienie dostatecznej ilości lekarzy do badań uzupełniających w obwodach,

h) urządzanie grzebowisk gminnych oraz organizowanie zakładów utylizacyjnych.

VI. W dziedzinie meljoracji:

a) opracowywanie projektów i planów meljoracyjnych,

b) popieranie zakładania spółek wodnych i drenarskich,

c) czuwanie nad pielęgnacją istniejących meljoracji przez utrzymywanie dozorców meljoracyjnych,

d) zalesienia nieużytków na zasadzie opracowanych planów.

VII. Pomoc w organizowaniu spółdzielni kredytowych.

VIII. Fundusze na utrzymanie instruktorów.

Celem wykonania wyżej podanych zadań, Woj. Komisja Rolna na pierwszem posiedzeniu odbytem w dniu 24.X 1929 r. przyjęła do wiadomości dane o obecnym stanie rolnictwa, oraz plan działalności w kierunku podniesienia rolnictwa na podstawie wygłoszonych, a podanych w załączeniu referatów z poszczególnych działów Wydziału Rolnego.

W związku z wyżej wspomnianemi referatami Woj. Komisja Rolna powzięła uchwały następujące.

Na wniosek p. A. Niedbalskiego:

1. Wojewódzka Komisja Rolna uchwala referat p. Nacz. Pomianowskiego wydrukować i rozesłać:

a) Członkom Wydziałów Powiatowych;

b) Powiatowym Komisjom Rolnym;

c) Wojewódzkim i Powiatowym Towarzystwom Rolniczym i Związkom Młodzieży;

d) Szkołom Rolniczym.

2. W związku z kryzysem w rolnictwie i spadkiem cen produktów rolnych wywołujących zmniejszenie się stosowania nawozów sztucznych Woj. Kom. Rol. zwraca uwagę organizacyj rolniczych na potrzebę wydania aparatowi wykonawczemu instrukcji obejmującej pouczenie, jak podnieść wydajność rolną środkami będącemi w dyspozycji małorolnych gospodarstw, a nie wymagającemi większych zasobów finansowych np. drogą ulepszonej mechanizacji naprawy roli.

3. Woj. Komisja Rolna zaleca tak organizacjom rolniczym, jak i samorządom jako niezbędne uzupełnienie akcji meljoracyjnej wszczęcie racjonalnie przeprowadzonej akcji uprawy torfowisk dostosowanej do lokalnych warunków.

4. Woj. Komisja Rolna zaleca organizacjom rolniczym, by wezwały instruktorów swych do przeprowadzenia na miejscu agitacji za zwiększeniem frekwencji uczniów w szkołach rolniczych młodzieży ze wsi skomasowanych i meljorowanych.

5. Woj. Komisja Rolna wzywa odpowiednie organizacje rolnicze i młodzieży do stopniowego wprowadzania konkursów hodowli bydła i konkursów pszczelniczych. Tę ostatnią uchwałę przekazano odpowiedniej sekcji Woj. Komisja Rolna.

Na wniosek p. posła F. Lechnickiego:

„W dziale produkcji przeznaczonej na zbyt, rolnictwo winno dążyć w kierunku poprawy jakości produkcji—w dziale produkcji traktowanej w gospodarstwie, jako własny surowiec (siano, koniczyna, kartofle, buraki pastewne i t. p.) wzmożenie produkcji powinno dążyć w kierunku poprawy zarówno pod względem jakościowym jak również i ilościowym.

Na wniosek p. M. Pajdowskiego, kierownika Woj. Tow. Org. i Kółek Roln.:

1. „Woj. Komisja Rolna uważa za konieczne podjęcie bardziej intensywnej i planowej pracy gospodarczo-rolniczej na terenie pow. nadbużańskich, uznaje przeto za niezbędne silniejsze poparcie finansowe tych prac w budżetach samorządów".

2. „Działalność samorządów podejmowana w zakresie rolnictwa winna być ściśle skoordynowana z powiatowymi i wojewódzkimi organizacjami rolniczemi. To samo odnosi się do placówek samorządowo-rolniczych jak stacje doświadczalne, szkoły rolnicze, fermy rolne i t. d.

3. „Woj. Komisja Rolna uważa, iż samorządy oraz organizacje społeczno-rolnicze zarówno w planie pracy, jak w szczególności w budżetowaniu winny się opierać o linję prac z lat poprzednich, zachowując ciągłość i konsekwencję w pracach".

Na wniosek p. J. Macha, dyrektora Woj. Zw. Rew. Spółdz. Roln.:

1 „Woj. Komisja Rolna zaleca Sejmikom Powiatowym zwrócenie szczególniejszej uwagi na potrzebę organizowania spółdzielni mleczarskich i jajczarskich oraz spółdzielni kredytowych. W sprawie tej zaleca się przestrzeganie planu organizacyjnego, opracowanego przez Wojewódzkie Organizacje Spółdzielcze i Zawodowo-Rolnicze".

2. „Woj. Komisja Rolna zwraca uwagę, iż do racjonalnej organizacji zakupów i zbytu artykułów rolniczych, prowadzonych przez spółdzielnie rolniczo-handlowe potrzebne są odpowiednie magazyny. Wobec tego, że spółdzielnie rolniczo-handlowe w obecnym momencie nie mogą jeszcze własnemi siłami wybudować odpowiednich magazynów, przeto zaleca się sejmikom, by w miarę możności okazały pomoc finansową spółdzielniom lub same podjęły budowę magazynów".

Na wniosek p. posła A. Niedbalskiego:

„Dla ukrócenia świadomego rozprzestrzeniania chorób przez złe i aspołeczne jednostki przez podrzucanie względnie wyrzucanie padliny na śmietniki, ogrody, pola i lasy, — Woj. Komisja Rolna zwraca uwagę czynników administracyjnych na celowość wydania zarządzenia, polecającego organom policji przeprowadzenia ścisłego śledztwa dla wykrycia i ukarania winowajców".

Uchwały powyższe zostaną stopniowo wprowadzone w życie za pomocą specjalnie wydanych zarządzeń.

Lublin, dn. 26 listopada 1929 r.

Wojewoda Lubelski
(—) *W. Karasiński*
Wice Wojewoda.

Zał. 1 do L. 6198/RW.

„Metody pracy i plan działalności nad podniesieniem produkcji rolnej".

Referat Nacz. Wydz. Rol. i Weteryn. Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie. Z. Pomanowskiego

W ostatnim roku Min. Rol. poczyniło szereg zarządzeń, zmierzających do ujednostajnienia metod pracy nad podniesieniem wytwórczości gospodarstw oraz ustaleniem i rozgraniczeniem działalności Państwa, samorządów i organizacyj społecznych. Równocześnie Min. Rol. zainicjowało szereg konferencyj tak z podwładnemi sobie organami jak i odnośnemi organizacjami, działającemi w zakresie podniesienia kultury wsi.

Wynikiem tych konferencyj było ustalenie metod mających na celu wynalezienie najwłaściwszych dróg i opracowanie planów, wiodących do najszybszego zrealizowania pracy w zakresie podniesienia produkcji rolnej.

W miarę porządkowania spraw gospodarczych w powiecie dojrzalszemi stają się kwestje współdziałania i koordynowania wysiłków czynników rządowych, samorządowych, zrzeszeń i organizacyj rolniczych pracujących na niwie rolniczej.

W dążności do rozwoju powiatu ku lepszemu i w celu osiągnięcia dodatnich wyników pracy należy:

1) nawiązać kontakt z poszczególnemi placówkami, pracującemi w powiecie, polegający na zacieśnieniu stosunków pomiędzy zrzeszeniami lokalnemi, stacjami doświadczalnemi, szkołami rolniczemi i ogniskami kultury rolnej.

Taka skoordynowana praca da rękojmię najbardziej harmonijnego i planowego wykorzystania sił i energji czynników, działających na terenie powiatu.

Drugim postulatem jest konieczność wciągnięcia w stałą pracę gospodarczą sił młodych, przygotowywujących się do objęcia gospodarstwa.

Mając na uwadze, że poziom kultury właścicieli drobnych gospodarstw wiejskich w różnych miejscowościach (powiatach) Województwa jest różnolity w zależności od zamożności i oświaty rolników, koniecznością jest, aby poczynania samorządów i organizacyj rolniczych w poszczególnych powiatach były dostosowane do miejscowych warunków i psychiki ludności rolniczej danego powiatu.

Ustalenie tych metod, które dla danego terenu mogą być najowocniejsze należy do zadań Powiatowej i Wojewódzkiej Komisji Rolnej. Metody działania przyjęte, jako czołowe i noszące cechy powszechności, powinny być głównemi czynnikami szerzenia postępu rolniczego, stosowanemi w pracy nad podniesieniem kultury wsi.

Środkami szerzenia postępu rolniczego wśród masy społeczeństwa rolniczego są:

1) Słowo mówione:—wykłady na kursach, porada na miejscu w gospodarstwie lub pokazie, pogadanki i t. p. ten system winien być stosowany we wsiach, leżących na uboczu, bez komunikacji, pozbawionych warunków sprzyjających przypływowi dorobku kultury.

2) Słowo drukowane — książka, gazeta, kalendarz, ulotka i t. p.

3) Akcja bezpośrednia — jak konkursy gospodarzy i młodzieży wiejskiej, oddziaływanie instruktorów na indywidualne gospodarstwa.

4) Stworzenie systemu wycieczek oświatowych.

5) Działalność organizacyjna w dziedzinie życia ekonomicznego wsi.

Przechodząc z kolei do omówienia każdego z wyżej wskazanych punktów zaznacza się, że jednem z pierwszych zagadnień Pow. Komisyj Rolnych (sekcji oświaty pozaszkolnej) jest wyławianie tych upośledzonych zakątków i wciąganie ich w sferę działalności gospodarczej. Zakładanie i subsydjowanie bibljoteczek ruchomych Kół Młodzieży Wiejskiej oraz Kółek Rolniczych przyspieszy wprowadzenie pożytecznej nowości, jaką jest książka, gazeta, ulotka i t. p.

Dalszym etapem rozwoju oświaty i wychowania ludu jest akcja konkursów rolniczych, rezultaty których pozwalają już sądzić, iż jest to metoda, najszybciej i najsprawniej prowadząca do podniesienia techniki drobnych gospodarstw.

Konkursy mogą być zastosowane wśród młodzieży wiejskiej i samodzielnych gospodarzy i są środkiem masowego oddziaływania.

Pomijając formy organizacyjne konkursów zaznaczyć należy, że akcja ta winna być podzielona na trzy stopnie w zależności od przygotowania terenu i sił instruktorskich.

Do pierwszego stopnia zaliczyć należy te powiaty, które zostały dopiero pobudzone do akcji konkursowej.

Drugą kategorję stanowią powiaty, gdzie metoda konkursów jest planowo przygotowywana normalnemi siłami.

A do trzeciej należeć winny te powiaty, w których konkursy już są należycie zaszczepione i obejmują kilkuset uczestników.

W takich powiatach wszystkie placówki oświatowe winny być pociągnięte do współpracy.

Jako system oświaty pozaszkolnej duże znaczenie posiadają wycieczki rolnicze w celu zapoznania rolników z dobrze prosperującemi gospodarstwami.

Wycieczki te należy rozwijać stopniowo to znaczy, że uczestnictwo w wycieczce stosować należy najpierw do najwybitniejszych jednostek w powiecie, lub gminie i stopniowo rozszerzać w ten sposób, aby określona ilość gospodarzy z każdej wsi mogła wziąć w nich udział.

Następnym warunkiem jest, aby zwiedzanie dotyczyło gospodarstw małej własności, czyli gospodarstw analogicznych pod względem obszaru, warunków przyrodniczych i kierunku prowadzenia warsztatu.

Rozróżniać należy wycieczki lokalne organizowane bez pomocy Skarbu Państwa oraz w dalsze okolice kraju przy poparciu z funduszów państwowych.

Metoda oddziaływania instruktorów na indywidualne gospodarstwa polega na tem, że wybrane gospodarstwo prowadzone jest w/g wskazówek instruktora tak pod względem organizacji ogólnej jak i płodozmianu, upraw, stosowania nawozów, nasion, metod żywienia inwentarza i t. d. Praca w tym kierunku w zależności od posiadanych sił w powiecie winna być rozpoczęta od wybrania jednostek kulturalniejszych, przyczem zasadą jest, aby instruktor rolny stosował ulepszenie w granicach dostępnych środków dla danego warsztatu pracy.

Działalność organizacyjna życia ekonomicznego wsi polega na tworzeniu wszelkiego rodzaju Spółdzielni-Kredytowych, mleczarskich, jajczarskich, przetwórstwa, zbytu i zakupu i t. p.

W zakresie tworzenia Spółdzielni kredytowych praca organizacyjna może być prowadzona wszędzie gdzie jest ku temu zrozumienie i odpowiednie przygotowanie społeczne, natomiast wszelkie inne spółdzielnie przetwórnicze i zbytu winny być tworzone i dostosowane do lokalnych warunków warsztatów wiejskich.

Wszystkie wyżej wymienione metody pracy tworzą poszczególne ogniwa w wielkim łańcuchu pracy oświaty pozaszkolnej wśród ludu.

Zasadą tych metod jest nietylko udzielanie fachowych wiadomości lecz w zależności od przygotowania terenu w pobudzeniu potrzeby usprawnienia swego warsztatu. Oświata tą drogą szerzona będzie mogła być dostosowana do zainteresowań wsi i stworzy warunki do zrozumienia potrzeb życia gospodarczego poszczególnych wsi.

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej Ministerstwo Rolnictwa największy nacisk kładzie na metody:

1) przysposobienia rolniczego młodzieży,
2) konkursów gospodarstw samodzielnych,
3) organizowanie gospodarstw przykładowych,
4) stwarzanie systemu wycieczek oświatowych.

Żaden z systemów rozpowszechniania oświaty pozaszkolnej nie może być pominięty, o ile we właściwych okolicznościach będzie dawał widoczne rezultaty.

Przechodząc do omówienia planu pracy nad podniesieniem kultury rolnej na najbliższą przyszłość zaznaczyć należy, że program taki winien objąć poczynania samorządów terytorjalnych oraz powiatowych i wojewódzkich dobrowolnych zrzeszeń rolniczych.

Akcja ta w pierwszym rzędzie winna być rozplanowaną przez powiatowe komisje rolne i zrzeszenia społeczno-rolnicze w zależności od gospodarczego, przyrodniczego i społecznego charakteru powiatu.

Z dotychczasowych doświadczeń wnioskować można, że sejmiki Województwa Lubelskiego przy układaniu programu swej działalności stosowały mniej więcej równomierność podziału funduszów na wszystkie dziedziny popierania rolnictwa i spółdzielczości, wychodząc z założenia, że wszelkie gałęzie rolnictwa potrzebują naprawy.

Przy takim systemie popierania rolnictwa następowało rozproszkowanie środków materjalnych i sił ludzkich na różnorakie dziedziny życia rolniczego; w konkluzji swojej takie poczynania nie dają widomych rezultatów ani w stosunku do sumy poszczególnych wydatków ani do ogólnych zabiegów i wysiłków.

Zdając sobie z tego sprawę samorządy w interesie ogółu ludności rolniczej i własnym, winny już w nadchodzącym roku budżetowym zastosować w swoim programie prac popierania rolnictwa koncentracje funduszów i wysiłków na najpilniejsze zagadnienia swego powiatu.

Zadaniem Komisji Rolnej Sejmiku będzie poparcie tej gałęzi produkcji, która w danym powiecie jest podstawą dobrobytu społeczeństwa rolniczego.

Taka koncentracja ułatwi kontrolę, organizację pracy, umożliwi dla ogółu ludności rolniczej zaobserwowanie dodatniego wpływu danej akcji i silniej zaważy na życiu gospodarczem powiatu.

Żywym aktualnym przykładem koncentracji jest zastosowanie zespołu metod technicznej pracy w dziedzinie podniesienia produkcyjności bydła rogatego.

Organizacja jej polega na prowadzeniu użytkowości i żywieniu bydła rogatego, stacjonowaniu rozpłodników, urządzaniu przeglądów, zakładaniu mleczarń oraz wprowadzeniu w życie ustawy o państwowym nadzorze nad buhajami. Cechą wyłożonych wysiłków jest realna i dość szybka osiągalność dobrych wyników skoordynowanej pracy.

Ministerstwo Rolnictwa doceniając powyższy zespół metod działania już w nadchodzącym roku budżetowym wystąpiło na drogę realizowania tego zagadnienia i w tym celu udzielać będzie organizacjom rolniczym zasiłków na utrzymanie kontrolerów kółek mleczności

Kontrola mleczności rozpoczętą być winna od powiatów posiadających rozwinięte mleczarstwo.

Subsydja te udzielać będzie dla poszczególnego powiatu przez 5 lat licząc po 5 kontrolerów mleczności na powiat.

Zasiłki te dla każdego kontrolera wynosić będą rocznie:

I) w pierwszym roku — 2400, II — 1600 zł., III — 800 zł., IV — 400 zł., V — 200 zł.

W myśl ustalonych zasad udzielane zasiłki będą z roku na rok ulegały zmniejszeniu w tem wyrachowaniu, aby cała akcja po pięciu latach prowadzona była kosztem zainteresowanych.

Plan rozwoju kontroli mleczności na najbliższe 5 lat opracowany przez organizacje rolnicze w porozumieniu z miejscowemi związkami mleczarskiemi przewiduje rozpoczęcie tych prac w następujących powiatach: Krasnystawski, Garwoliński, Sokołowski, Puławski, Węgrowski, Lubelski, Lubartowski, Siedlecki, Janowski, Łukowski i Hrubieszowski.

Z powyższego wynika, że pomienione związki komunalne winny zwrócić większą uwagę na zespół metod pracy technicznej przy popieraniu hodowli bydła rogatego, bowiem dla nich wysuwają się na pierwszy plan wydatki w dziedzinie popierania hodowli.

W myśl powyższego omawiane samorządy zgodnie z art. 8 Ustawy o państwowym nadzorze nad buhajami (Dz. Ust. Nr. 121, poz. 868 ex 1925) winny przystąpić do realizowania tej ustawy, zapewniając rolnikom konieczną ilość buhajów, uznanych za odpowiednie do rozpłodu.

Koszta związane z przeprowadzeniem ustawy o nadzorze nad buhajami ponoszą: Skarb Państwa w 10 proc., samorząd powiatowy 25 proc,, odnośne gminy 65 procent.

O ilości buhajów potrzebnych dla danego terytorjum, w którym obowiązywać będzie przymusowy nadzór nad buhajami rozstrzyga Pow. Komisja Rolna na zasadzie opinji organizacji społeczno rolniczej.

W tym celu na zasadzie spisu zwierząt gospodarskich jaki w roku bieżącym został przeprowadzony na zasadzie rozporządzenia Rady Min. z dn. 2.III-28 r. (Dz. Ust. Nr. 26, poz. 276) i który rok rocznie będzie kontynuowany Pow. Komisja Rolna przyjmując za podstawę, że jeden buhaj może maksymalnie pokryć 100 krów, określi niezbędną ilość buhaji potrzebną do rozpłodu.

Zakup takich buhaji na wyżej określonych warunkach winien być uskuteczniony w porozumieniu się z Wojewódzką Organizacją Rolniczą.

Powiat winien zająć stanowisko konieczności zabezpieczenia dla hodowli niezbędnej ilości odpowiednich rozpłodników w pierwszym rzędzie nie drogą nabywania ich w innych okolicach, a wyprodukowania ich na miejscu. Przegląd hodowlany jest zabiegiem selekcyjnym, mającym na celu pobudzić miejscowych hodowców do produkowania większej ilości materjału hodowlanego.

Program hodowlany obejmuje również zagadnienie racjonalnego zbytu produktów hodowlanych

i w pierwszym rzędzie powiaty te winny dążyć do wyższej organizacji spółdzielczości mleczarskiej.

W wyszczególnionym programie w myśl zasad koncentracji, samorząd przy udziale organizacji społeczno-rolniczych winien również połączyć kwestje oświatowo-sanitarne, a mianowicie dążyć do tego, aby ludność rolnicza odczuła potrzeby kultury opartej na porządku, czystości i systematyczności. W związku z tem wypłynie na porządek dzienny również organizacja opieki weterynaryjnej, przychodnie i lecznice dla zwierząt. Dla scentralizowania wszystkich wysiłków w dziedzinie hodowli należy również koordynować przeglądy inwentarza żywego z programem prac nad podniesieniem hodowli. Min. Rol. subsydjuje przeglądy zwierząt domowych. W tym celu Komisja rolna łącznie z organizacją społeczną winna ustalić plan takich przeglądów, wykaz których, z całego terenu Woj. Lub., po uprzedniem uzgodnieniu z Wydziałem Rolnym, Urzędu Wojewódzkiego, winien być przez Wojewódzką organizację społeczno-rolniczą przedłożony Ministerstwu Rolnictwa.

Nagrody pieniężne z zasiłku Min. Roln. mogą być pokrywane tylko do wysokości 2/3 przyznanej nagrody. Pozostała 1/3 część pokryta być winna z innych środków (sejmikowych).

Koszt organizowania przeglądów pokrywają zainteresowane Sejmiki.

W działalność gospodarczą z tej dziedziny również Samorząd winien wciągnąć młodzież drogą rozwinięcia planowej sieci konkursów z wychowem cieląt, samodzielnych gospodarzy przez konkursy na najwyższą dzienną i roczną wydajność mleka, a z zakresu produkcji roślinnej konkursy z uprawą buraka pastewnego, ziemniaków.

Łączna akcja powyższa z równoczesnem popieraniem spółdzielczości mleczarskiej ułatwi dalszy rozwój hodowli, współmierna będzie do ułożonej pracy i funduszów i wywoła zainteresowanie i potrzebę w uregulowaniu lub zagospodarowaniu pastwisk i łąk.

Na zagospodarowanie pastwisk winien być udzielany kredyt przez Komunalne i Spółdzielcze Kasy.

W obecnych warunkach społeczno-gospodarczych wsi na naczelne miejsce wysuwa się sprawa hodowli trzody chlewnej.

Z powyższym zagadnieniem samorząd winien przy pomocy organizacji społeczno-rolniczej wszcząć akcje sanitarno-oświatowe przy zastosowaniu metody konkursów z wychowem prosiąt, tuczem słoninowym oraz stacjonowaniem knurów.

Dla uprzystępnienia materjału budowlanego wszystkie funkcjonujące szkoły rolnicze męskie i żeńskie winny zorganizować w większych rozmiarach hodowlę trzody chlewnej.

Również w porozumieniu się z organizacją rolniczą należy przy finansowem poparciu Banku Rolnego rozwinąć rozdawnictwo prosiąt na kredyt. System rozdawania prosiąt na kredyt winien być w miarę możności uwarunkowany dostawą tuczu do Lubelskiego Związku Spółdzielni zbytu trzody chlewnej i bydła.

Członkami wymienionej Spółdzielni winny stać się wszystkie sejmiki i propagować wśród sfer rolniczych zakładanie powiatowych Spółdzielni zbytu, przedmiotem której jest spieniężenie produktów hodowli zwierzęcej w stanie żywym lub przerobionym oraz dostarczanie materjału hodowlanego swym członkom w myśl ustalonego programu hodowlanego przez organizacje państwowe i społeczne.

Ważną dziedziną dla wsi jest również rozpowszechniająca się obecnie hodowla drobiu. W roku bieżącym Centralne Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych przy poparciu Min. Rol. przystąpiło do zorganizowania konkursów gospodarstw małorolnych, prowadzących hodowlę drobiu.

Celem tych zawodów jest, aby drobny rolnik zdał sobie sprawę z użyteczności gałęzi tej produkcji.

Konkurs ten rozpoczął się z dniem 15.X b. r. a kończy się 15.X 1930 r. Obejmuje on nastąpujące powiaty Województwa Lubelskiego: Lubelski, Janowski, Krasnystawski, Puławski, Garwoliński i Hrubieszowski.

W wyniku konkursu gospodarstwa zaawansowane w kierunku usprawnienia gospodarki drobiowej uzyskają nagrody pieniężne w zależności od oceny sposobu żywienia, pielęgnowania—czystości drobiu i kurnika, racjonalnego zbytu produktów i zaprowadzenia notatek opłacalności.

W wyszczególnionych powiatach samorząd winien w porozumieniu się z organizacją rolniczą przeznaczyć odpowiednie sumy na cele oświatowe dla przeprowadzenia tej akcji, co da możność podniesienia wartości użytkowej drobiu—nieśności kur.

W związku z powyższą akcją samorząd i zrzeszenia rolnicze winny zwrócić uwagę na spółdzielczy zbyt jaj.

Temu zagadnieniu na omawianych terenach potrzeba poświęcić większą uwagę, przyczem by akcja ta zrobiła postępy w kierunku uracjonalnienia zbytu należy:

1) powołać do niej wszystkich przyjmujących udział w zawodach hodowli drobiu,

2) zorganizować zbiórkę jaj przez wszystkie spółdzielnie mleczarskie na omawianym terenie,

3) usuwać pośredników i handlarzy jaj drogą zaangażowania, doprowadzenia zbiornic specjalnego pracownika dla tych powiatów, w których akcja zbiornic jaj rozwija się rywalizując z dostawą jaj przez pośredników. Idąc dalej w kierunku rozwoju poszczególnych dziedzin hodowli, zaznaczam, że w Nr. 24 poz. 247 Dziennika Ustaw R. P. z roku 1929 ogłoszona została ustawa o opłatach od ogierów nieposiadających świadectwa uznania. Ustawa ta przewiduje opłaty od ogierów nielicencjonowanych w wysokości 50 zł. rocznie i będzie pobierana począwszy od 1 stycznia 1931 r.

Ustawa ta ma na celu podniesienie hodowli koni przez pozbycie się ogierów nienadających się na reproduktorów.

Dla uniknięcia ponoszenia wspomnianych opłat i przyjścia z pomocą ludności rolniczej należy, aby na terenie powiatu samorząd zorganizował punkty trzebienia przy współudziale wszystkich lekarzy osiadłych w powiecie oraz wykwalifikowanych felczerów.

Rozplanowaniem punktów spędów ogierów do kastracji winny się zająć pow. komisje rolne, które również ustalą wysokość honorarjum za trzebienie. Koszty trzebienia poniosą winni zainteresowani rolnicy z tem jednak, że dla najbiedniejszych rolników sejmik mógłby przyjść z pomocą materjalną ponosząc w całości lub częściowo koszta trzebienia.

Plan trzebienia ogierów winien być zakończony do 1930 r. czyli do momentu wejścia w życie wspomnianej ustawy.

Łączną sprawą w tej gałęzi życia gospodarczego będzie również sprawa organizacyj stacji rozpłodowych ogierów.

Przechodząc następnie do produkcji rolnej zaznaczam, że wyrazem konieczności gospodarczej jest sprawa rozszerzenia areału upraw pszenicy i jęczmienia.

W akcji rozszerzenia areału upraw pszenicy i jęczmienia, zwłaszcza browarnego, największe możliwości ze względu na najodpowiedniejszą glebę posiadają powiaty: Krasnystawski, Zamojski, Tomaszowski, Hrubieszowski, Janowski i Puławski.

Zboża te są dobrym objektem handlu przeważnie spieniężanym dla uzyskania środków gotówkowych dla warsztatu rolnego.

Perspektywa konsumpcji tych zbóż w kraju i zagranicą kształtuje się korzystnie, przeto zasadniczą tendencją polityki gospodarczej samorządu winno być wzmożenie uprawy pszenicy, jęczmienia browarnego we wskazanych powiatach.

W tym celu na specjalnych kursach, organizowanych na terenie powiatów, zagadnienia uprawy tych zbóż winny być włączone do programu działania.

Funkcjonujące w tych powiatach niższe szkoły rolnicze, zarówno w programie nauczania jak i w gospodarstwach szkolnych winny uwzględnić należycie zagadnienia tej dziedziny gospodarczej powiatu. Spółdzielnie rolniczo - handlowe, położone w wymienionych powiatach winny mieć pierwszeństwo przy udzielaniu kredytów nasiennych przez P. B. R.

Nadto w wymienionych powiatach winna być zwrócona specjalna uwaga na powiększenie wydajności omawianych zbóż przez organizowanie punktów czyszczenia, bejcowania nasion i postawienie na należytym poziomie konkursów wśród młodzieży i samodzielnych gospodarzy.

Przy rozpatrywaniu kwestji wydajności samorządy winny zwrócić uwagę jak zorganizowany jest handel nawozami sztucznemi, czy są równomiernie rozmieszczone na terenie powiatu składy, a w razie zakładania ich należy wziąć pod uwagę sieć drogową powiatu.

Nadmienić należy, że składy instytucyj handlowych z nawozami sztucznemi są przeważnie umieszczone w jednym lub dwu punktach powiatu, podczas gdy na pozostałej części powiatu z braku składów mają bardzo utrudnione korzystanie z nawozów sztucznych.

Pow. Komisja Rolna winna opracować plan propagandy nawozów sztucznych. Wysiłki propagandowe w zależności od sił instruktorskich w powiecie należy skoncentrować na jedną gminę lub wieś, kolejno obejmując inne miejscowości powiatu.

W takich miejscowościach należy zainicjować detaliczną sprzedaż nawozów sztucznych bez zamawiania zgóry, tworząc ruchome składy — rozwozić nawozy do poszczególnych wsi. Dla podniesienia konsumpcji nawozów należy zorganizować sieć polowych demonstracyj nawozowych przy pomocy instruktorów.

Dla każdego powiatu należy zakreślić plan wzmożenia konsumcji w tem założeniu, aby w najkrótszym okresie czasu akcja nawozów sztucznych— mogła objąć cały powiat.

Następnym zagadnieniem powiększenia wydajności z ha byłaby sprawa rozpowszechnienia używania nasion uszlachetnionych.

W tym celu został opracowany przez Min. Rol. na podstawie materjału nadesłanego przez poszczególne zakłady doświadczalne dobór odmian — zbóż ozimych dla terenu Województwa Lubelskiego.

Opracowany na podstawie powyższych materjałów prowizoryczny dobór odmian jest następujący: żyto ozime Petkuskie, Puławskie wczesne i Wierzbińskie pszenica ozima—Graniatka, Wysokolitewka, Zaborzanka, Ostka biała puławska, Dańkowska, Konstancja.

Wykaz ten został przesłany organizacjom rolniczym i zainteresowanym instytucjom handlowym.

Równocześnie Min. Roln. przekazało P. Bankowi Rolnemu odpowiedni fundusz na obniżenie o 5 punktów oprocentowania pożyczek, przyznawanych kasom i spółdzielniom na zaopatrzenie rolników w nasiona, przyczem pierwszeństwo kredytów ulgowych przysługuje nabywcy odmian, uznanych za najodpowiedniejsze dla Województwa Lubelskiego.

W celu upożytecznienia akcji konsumcji nasion należy aby:

1) wszystkie czynniki pracujące na terenie powiatu posiadały wiadomości o najbliższem i najodpowiedniejszem źródle zakupu właściwych odmian,

2) udzielano tych nasion w formie nagród na konkursach rolniczych,

3) konkursy rolnicze z uprawą zbóż planowane były z wyszczególnionemi wyżej odmianami.

Obok wymienionych zadań Pow. Komisje Rolne winny zwrócić baczną uwagę na produkcję roślinną mającą znaczenie regjonalne—warzywnictwo, pszczelnictwo i sadownictwo.

Na zasadzie przyrodniczych warunków powiatu należy ustalić najodpowiedniejsze rejony dla rozwoju wymienionych gałęzi produkcji. W przodujących rejonach winien być położony nacisk przedewszystkiem na zorganizowanie zbytu i przetwórnictwa w celu sztucznego wyzyskania płodów dla celów handlowych i zapewnienie większej opłacalności.

Wystarczy wskazać, że wobec niezorganizowania zbytu na cebulę sprowadzana jest ona z zewnątrz w dość pokaźnych ilościach. Wymienione gałęzie winny być otoczone opieką nie tylko już w zogniskowanych rejonach lecz i na innych terenach z tem jednak, że na pracę w ośrodkach produkcji samorząd winien zwrócić specjalną uwagę, a organizacje rolnicze na odpowiednie potraktowanie istniejących ognisk dla wprowadzenia formy organizacyjnej zbytu wytworów.

Na wykonywanie obowiązku włożonego przez przepisy prawne (ustawy) winna być zwrócona baczna uwaga.

W pierwszym rzędzie dotyczy to wykarczowania berberysu.

Chodzi tu o dyscyplinę wykonawczą, o energiczne wytrwałe wykonanie zarządzenia o niszczeniu berberysu.

Do wykonania tego rozporządzenia, wydanego na podstawie ustawy zobowiązane są osoby, użytkujące grunta, porosłe berberysem. Bezpośredni nadzór nad wykarczowaniem berberysu sprawują Urzędy Gminne.

Najobficiej berberys występuje w powiatach: Puławskim, Garwolińskim, Janowskim, Lubartowskim, Węgrowskim i Zamojskim, a szczególniej w powiecie Puławskim.

W myśl rozporządzenia Min. Rol. o zwalczaniu raka ziemniaczanego należy, aby samorządy powiatowe łącznie z organizacjami społeczno-rolniczemi przeprowadzały lustracje pól ziemniaczanych.

W tym względzie zostały opracowane i przesłane samorządom i organizacjom rolniczym szematy lustracyj pól ziemniaczanych oraz eksponat choroby raka ziemniaczanego w celu zaznajomienia ogółu ludności rolniczej z omawianą chorobą.

We wszystkich szkołach rolniczych Urząd Wojewódzki zorganizował wykłady o raku ziemniaczanym i technice przeprowadzenia lustracyj pól ziemniaczanych.

Pozostaje zatem aby sejmiki przystąpiły do wykonywania tych obowiązków w razie potrzeby.

W zakończeniu zaznacza się, że dla podniesienia poziomu gospodarczego wsi pierwszorzędnym czynnikiem są meljoracje rolne.

Sprawę powyższą celowo wysunięto na końcu wyłącznie z tej przyczyny, że już w roku ubiegłym Urząd Wojewódzki na nią zwrócił specjalną uwagę i opracował praktyczne wskazówki o meljoracjach rolnych, ich potrzebie i znaczeniu oraz o spółkach wodnych, zasadach organizacji i postępowaniu przy zawiązywaniu spółek wodnych.

Obfity materjał, ujmując całokształt spraw meljoracyjnych został podany do użytku wszystkim czynnikom pracującym na terenie Wojew. Lub.

Mając powyższe na widoku należy tylko zaznaczyć, że sejmiki powiatowe przedewszystkiem winny przyśpieszać przeprowadzenie meljoracyj tam, gdzie mogą one przynieść najlepszy rezultat.

Dla skoncentrowania funduszów należy wybrać w powiecie gminę lub zespół gmin na terenie których należałoby wszcząć energiczną akcję, mając na uwadze żyzną glebę o złych stosunkach wodnych. Wybór gmin uzależniony być powinien nadto od znaczniejszego zrozumienia przez ogół ludności poruszonego zagadnienia, ilości spółek wodnych, przeznaczenia na ten cel znacznieszych funduszów przez odnośny samorząd gminny i powiatowy oraz zapewnienia dla tego terenu państwowej akcji kredytowej. Wspominając o meljoracji należy zwrócić baczną uwagę na zalesienie nieużytków, wstawiając do budżetu odpowiednią sumę, którą ze swej strony uzupełnia Ministerstwo Rolnictwa w 75% od ogólnie uchwalonej w budżecie sumy.

Z powyższego wynika, że plan działania nad podniesieniem rolnictwa w poszczególnym powiecie winien być układany przy współpracy szeregu jednostek, instytucyj słowem przez pracę zbiorową.

Tego rodzaju plan nie będzie obejmował poszczególnego fragmentu działania, lecz szerokie zagadnienie z ustaleniem działu pracy i metody działania.

Punktem widzenia samorządu winny być te zagadnienia, które mają największą praktyczną użytkowość dla życia gospodarczego wsi.

Opracowując taki plan działania samorząd doskonale musi zdać sobie sprawę z:

1) potrzeb powiatu,

2) możliwości technicznego przeprowadzenia planu,

3) możliwości finansowych źródeł własnych samorządowych i kredytu w Banku Rolnym lub innych instytucjach państwowych.

Wypracowanie planu na szereg lat jest rzeczą koniecznią, gdyż w ten sposób świadome celów i wysiłków samorządy mogą plan taki oprzeć na odpowiedniej podstawie finansowej, skoordynowawszy uprzednio usiłowania wszystkich zrzeszeń społeczno-rolniczych.

Układając plan postępu rolniczego dla wsi, należy uprzytomnić sobie, że postęp musi iść etapami i zdobywać sobie zaufanie.

Pierwszym warunkiem, aby ludność rolnicza stała się chętnym realizatorem planu działania należy znacznie rozwinąć oświatę.

Narzekanie na brak oświaty rolniczej są bardzo częste ze stron czynników pracujących nad podniesieniem rolnictwa, temniemniej szkoły na terenie Województwa Lubelskiego nie są w zupełności wyzyskane w stosunku do możliwej pojemności tych szkół.

Z powyższych względów na porządek dzienny wszelkich poczynań należy wysunąć kwestję zapełnienia młodzieżą funkcjonujących szkół rolniczych. Dla udostępnienia młodzieży wiejskiej korzystania ze szkół rolniczych należy, aby każda gmina w swych budżetach przeznaczyła zasiłki dla biedniejszych synów gospodarzy z terenów skomasowanych, zmeljorowanych lub posiadających dobre warunki rozwoju gospodarstwa rolnego.

Wstawione sumy do budżetu na omawiany cel winny być realizowane przez regularne wypłacanie tym szkołom, w których znajduje się młodzież z danej gminy.

Zasadę powyższą należy ściśle przestrzegać przyczem obowiązywać miałaby wszystkie gminy Województwa Lubelskiego.

Sumując poruszone zagadnienia dojść należy do wniosku, że w pracy nad doskonaleniem gospodarstw wiejskich na czoło wszystkich zadań wysuwają się sprawy:

1) powiększenie użytkowości zwierząt domowych,

2) rozszerzenie upraw pszenicy, jęczmienia i buraka,

3) wzmożenie używania nawozów sztucznych,

4) wzmożenie konsumcji nasion uszlachetnionych,

5) organizacja życia ekonomicznego wsi,

6) organizacja meljoracyj rolnych,

7) Zalesienie nieużytków.

Na tych zagadnieniach sejmiki winny skupić swe działania.

Podając powyższy program pracy na najbliższą przyszłość pod rozwagę Wojewódzkiej Komisji Rolnej zaznaczam, że po przyjęciu go do wiadomości lub po ewentualnem zmodyfikowaniu zostanie on podany do wiadomości Pow. Kom. Rolnym odnośnych związków komunalnych w celu wytyczenia programu na najbliższe lata.

Zasadą i podstawą prowadzenia planowej akcji nad podniesieniem gospodarstwa wiejskiego na terenie powiatu jest sprawne działanie Powiatowej Komisji Rolnej, która winna czuwać nad podniesieniem kultury rolnej na terenie powiatu w ścisłem porozumieniu z lokalną instytucją rolniczo-społeczną.

Do szczególnych zadań Powiatowej Komisji Rolnej należy:

1) stawianie wniosków w zakresie gospodarstwa wiejskich.

2) wydawanie opinji w sprawach gospodarstwa wiejskiego, które wchodzą do Sejmiku bez inicjatywy Komisji,

3) układanie projektu budżetu w dziedzinie rolnictwa,

4) kontrolowanie i koordynowanie działalności organizacji, korzystającej z subwencji samorządu powiatowego, a w szczególności z zasiłków na utrzymanie instruktorów.

5) oddziaływanie na samorząd gminny w kierunku pobudzenia i organizowania w nim samodzielnej pracy kulturalno-oświatowej.

Postulaty, które winny znaleźć swój wyraz przy preliminowaniu wydatków na najbliższy okres zamieszczone zostały w powyższem piśmie okólnem.

Zał. 2 do L. 6198/RW.

Weterynarja.

Referat Inspektora Weterynaryjnego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie L. Poppera.

a) Przed zobrazowaniem stanu zaraźliwych chorób zwierzęcych w ostatnim rocznym okresie, sposobu i wyników ich zwalczania, należałoby przedstawić warunki, w jakich na terenie województwa lubelskiego, obejmującego 31.000 km.^{2} walkę tę się prowadzi. W 19 powiatach województwa winno pracować conajmniej 19 lekarzy weterynaryjnych powiatowych i wtedy na każdego z nich wypadłaby przeciętnie przestrzeń 1.600 km.^{2}

Ponieważ zaś wiadomem jest, że przestrzeń 400 maximum 600 klm.^{2} jest tym obszarem, na którym 1 pow. lekarz weterynaryjny może skutecznie podołać zadaniu i gdy uwzględnimy, że na każdego z nich w województwie lubelskiem przypada około 92.000 zwierząt domowych, że skutkiem braku lekarzy weterynaryjnych 2 powiaty obsługiwane były przez pow. lekarzy weterynaryjnych z powiatów sąsiednich, że także warunki lokomocji pozostawiają wiele do życzenia, to przyznać się musi, że walka z epizoocjami na terenie województwa lubelskiego napotyka na znaczne trudności i wymaga ze strony fachowego personelu nielada wysiłku.

Walkę tę utrudnia nadto niedostateczne zrozumienie u ludności potrzeby przestrzegania odnośnych przepisów i zarządzeń, które bywają często lekceważone, a nawet choroby rozmyślnie tajone. Jako dodatni rezultat pracy weterynarji państwowej, należy podkreślić, że w ubiegłym roku udało się wreszcie panującą od dziesiątek lat na terenie województwa **zarazę płucną** doszczętnie wytępić i zarządzenia ograniczające obrót bydłem rogatym, wydane w celu jej stłumienia, uchylić.

Walka z **nosacizną** prowadzona jest na obszarze całego województwa przez wybijanie za odszkodowaniem ze Skarbu Państwa koni jawnie chorych i tych, które według wyników urzędowego dochodzenia okazały się podejrzanemi o zarażenie się, a następnie drogą skrupulatnych badań rozpoznawczych zostały uznane za dotknięte tą zarazą, a ponadto w 8 powiatach południowych, prowadzona jest walka systematyczna, polegająca na badaniu całego pogłowia końskiego i wyławianiu koni dotkniętych utajoną formą tej zarazy, a to drogą dokonywania badań laboratoryjnych krwi pobranej od całego pogłowia.

Temi drogami ujawniono w 13 powiatach i 44 obejściach 126 koni dotkniętych nosacizną. Dotychczas zbadano krew od przeszło 17.000 koni.

Najsilniej rozpowszechnioną zarazą u zwierząt na obszarze województwa—podobnie jak i w województwach sąsiednich i zachodnich — jest **pomór świń**, który tutaj od szeregu lat stale panował, w ostatnich zaś 2 latach znacznie przybrał na nasileniu, powodując znaczne szkody, oddziaływując hamująco na rozwój hodowli trzody chlewnej i ograniczająco na wywóz jej zagranicę; z powodu tej zarazy państwa importujące Austrja i Czechosłowacja, zamykają się dla importu świń, z poszczególnych powiatów województwa.

Na taki stan rzeczy składa się cały szereg okoliczności, z pośród których należy podkreślić, **handel domokrążny** trzodą chlewną, **niemożność ścisłego nadzoru targowego na źle urządzonych**, lub wcale nie urządzonych targowicach, **nieopatrzne szczepienia przez przygodnych szczepieniarzy świń** przeciw różycy, gdy u nich nie różyca, lecz pomór świń zachodzi i przenoszenie go niewyjałowionemi strzykawkami na inne sztuki — **a co najważniejsze — dorzynanie sztuk chorych i porzucanie wnętrzności** i opłuczyn z mięsa gdziekolwiek, oraz **nieoględne zagrzebywanie sztuk padłych** lub nawet **porzucanie na polach**, gnojowiskach, po rowach lub do wód płynących.

Gdy nadto zdarzają się wypadki świadomego tajenia zarazy oraz dość powszechne jest nieprzestrzeganie już wydanych zarządzeń lokalnych, jasnemi staną się trudności w opanowaniu i stłumieniu pomoru.

W wielu wypadkach na ujawnienie ognisk zarazy wpływa nadzieja otrzymania od Skarbu Państwa zapomogi względnie odszkodowania za padłe lub zabite świnie, które mają być wypłacane ustawowo tylko w razie natychmiastowego doniesienia o wybuchu zarazy i przestrzegania przepisów sanitarno-weterynaryjnych.

W walce z zarazą i pomorem świń stosowano oprócz środków sanitarno-weterynaryjnych, szczepienia ochronne, już to na koszt Skarbu Państwa, już to na koszt właścicieli świń (w obszarach dworskich) lub związków komunalnych.

W roku bieżącym stosowano radykalniejszą metodę walki t. j. wybijanie za odszkodowaniem ze Skarbu Państwa sztuk chorych i podejrzanych z równoczesnem szczepieniem sztuk bezpośrednio zagrożonych. Przy obecnym stanie rozszerzania zarazy jedynie ta metoda, może rokować pomyślniejsze rezultaty.

W roku bieżącym, w 19 powiatach województwa i 170 gminach, było zapowietrzonych 1361 obejść, w których zachorowało 3512 świń, z czego padło 2378 sztuk, a zabito 1979 sztuk chorych i podejrzanych.

Poza wymienionemi chorobami zaraźliwemi notowano wypadki **wąglika i zarazy dziczyzny i bydła rogatego**, które w niektórych okolicach (powiaty: hrubieszowski, chełmski, garwoliński, puławski) panują stacjonarnie i rok rocznie powodują pewną ilość ofiar, oraz **różyca świń i wścieklizna**, których rozszerzenie względnie istota choroby większego wpływu na rozwój hodowli w ogólności nie miały.

Przeciw wąglikowi wielokrotnie stosowano z dobrym skutkiem, także na koszt Skarbu Państwa, szczepienia z konieczności i ochronne.

b) Jak wyżej zaznaczono, sprawność w walce z epizoocjami zależy w pierwszym rzędzie od dostatecznej ilości personelu fachowego, a ponieważ ilościowy stan państw. lekarzy weter. w stosunku do przydzielonych im obszarów i ilości zwierząt jest niewystarczający, przeto w zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, z konieczności biorą udział także sejmikowi lekarze weterynaryjni.

Dla tych celów i innych rozlicznych zadań weterynarji sejmikowej, starano się ją rozbudować z tym rezultatem, że obecnie na obszarze województwa pracuje 17 sejmikowych lekarzy weterynaryjnych i czynnych jest 13 przychodni i 2 lecznice weterynarynaryjne, z których jedną uruchomiono w r. b. (w r. 1926 było tylko 5 sejmikowych lekarzy weterynaryjnych).

Niestety należy podkreślić, że na rok budżetowy 1929/30, niektóre Wydziały Powiatowe (Węgrów, Sokołów, Garwolin, Łuków, Włodawa, Puławy, Zamość) już to skreśliły dotąd istniejące etaty sejmikowych lekarzy weterynaryjnych już to opróżnione takie placówki pozostawiają nieobsadzone.

Zaznaczam, że poza udziałem w walce z epizoocjami samorządowi ewent. sejmikowi lekarze weter. pod państwowym nadzorem pow. lek. weter. spełniać mają cały szereg innych funkcji urzędowych, jak dozór na targowiskach, dozór nad ubojem zwierząt rzeźnych, tam gdzie niema miejskich lub gminnych lek. weter. i t. p.

Państwowy nadzór weter. dąży więc konsekwentnie do uregulowania i uporządkowania wszystkich tych działów służby weter. i umożliwienia należytego ich funkcjonowania przez uporządkowanie targowisk, rzeźni, utworzenie obwodów urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa i obsadzenie tych obwodów wykwalifikowanym personelem, w którym to celu urządzono z wiosną b. r. sześciotygodniowy kurs dla oglądaczy w Lublinie, ukończony z pomyślnym wynikiem przez 33 oglądaczy, a drugi taki kurs odbywa się obecnie.

W związku z dążeniem do podniesienia i rozwoju hodowli zwierząt gospodarskich zachodzi konieczność ochrony tych zwierząt przed chorobami zaraźliwemi i niezaraźliwemi, leczenia szczególnie tych ostatnich, wszczepiania w hodowców zasad higjeny w utrzymywaniu i żywieniu inwentarza, w budowie stajen, obór i chlewów.

Są to warunki, bez spełniania których racjonalny rozwój hodowli zwierząt, tak upragniony i forsowany we wszystkich krajach, nie da się pomyśleć.

Szczupły personel weter. państwowy, przeciążony całym kompleksem zadań i obowiązków służbowych, a głównie walką z epizoocjami, może tylko dorywczo i niewystarczająco współdziałać w wymienionych wyżej kierunkach, dla poświęcenia się zaś w zupełności i wyłącznie tym gałęziom działalności, ściśle związanym z rozwojem hodowli, konieczne jest stworzenie specjalnego, należycie zorganizowanego i bez zarzutu pracującego aparatu.

Jakkolwiek łatwo dostępne i tanie lecznictwo weter. ma duże znaczenie w ochronie inwentarza żywego od szkód i wyrabia u drobnego rolnika zaufanie do fachowej pomocy weterynaryjnej, to głównem zadaniem weterynarji sejmikowej w dzisiejszych warunkach winno być skierowane ku ochronie inwentarza przed szkodami ogólnemi, jakie powodują epizoocje, wpajanie w hodowców pojęć o zapobieganiu szerzenia się ich, wpajanie zasad higieny w utrzymaniu i żywieniu zwierząt domowych, a dopiero na dalszym planie należy postawić inne zadania weterynarji sejmikowej, jak udział w tworzeniu stacji kopulacyjnych, ferm hodowlanych, organizacja ubezpieczenia inwentarza żywego, urządzenie wzorowych kuźni i szkolenie podkuwaczy i t. p.

Stąd zdaje się być przedczesnem, zakładanie drogo - budowanych i wyposażonych lecznic tam, gdzie one przez długi może okres czasu, nie byłyby należycie wykorzystywane, natomiast racjonalniejszem będzie możliwie gęste rozmieszczenie sejmikowych lekarzy weterynaryjnych, którzy pracując na mniejszym obszarze, rozwijaliby swoją działalność tem skuteczniejszą, że łatwiej dostępną i więcej bezpośrednią.

Dlatego zadaniem sejmików winno być angażowanie i stosowne rozmieszczenie w powiecie lekarzy weterynaryjnych wyposażenie ich w szczepionki, surowice zapobiegawcze i lecznicze oraz umożliwienie im lokomocji, a zaopatrzenie ich w najkonieczniejsze instrumentarjum i najpotrzebniejsze środki lecznicze, przyczyni się do tworzenia w siedzibie każdego lekarza weter. choćby prymitywnej, a jednak dla drobnego rolnika pomocnej przychodni weterynaryjnej.

Koszty związane z uposażeniem lekarzy weter. w ogólnym rezultacie bezwątpienia się opłacą, tem więcej, że w związku z obowiązującą nową ustawą o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa, nie same sejmiki je poniosą, albowiem ci sami sejmikowi lekarze weter. mogą i będą wykonywać t. zw. badanie uzupełniające opłacane przez przemysłowców (rzeźników), a nadto mogą na okolicznych targach wykonywać nadzór fachowy, opłacany znowu przez gminy targowe, co wszystko przyczyni się do obniżenia przez sejmiki ponoszonych kosztów uposażenia tych lekarzy weterynaryjnych.

W uwzględnieniu powyższego przy rozmieszczeniu sejmikowych lekarzy weter. winno się mieć na uwadze podział powiatu na obwody urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa.

c) Część działalności weterynarji państwowej i samorządowej skierowaną jest ku ochronie zdrowia publicznego, wiele bowiem zaraźliwych chorób zwierzęcych, ustawowo zwalczanych, udziela się ludziom i powoduje mniej lub więcej ciężkie, a nawet śmiertelne zachorzenia. Należą tutaj wąglik, nosacizna, gruźlica, wścieklizna, ospa owcza i świerzb, zwalczanie których wychodzi również na korzyść ochronie zdrowia publicznego.

Weterynarja samorządowa zaś, do której należy badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, przez należycie wykonywany nadzór nad ubojem, chroni ludzi od skutków—często bardzo zgubnych—spożycia mięsa ze sztuk chorych.

Atoli tak przy zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych jak i dla zapewnienia zdrowotności mięsa, nie wystarczą same przepisy dotyczące walki z chorobami, względnie sam nadzór uboju, lecz muszą być stworzone warunki dla skutecznego zastosowania wspomnianych przepisów względnie wa-

runki umożliwiające ubój i przechowanie mięsa w możliwie higjenicznych warunkach.

Podobnie dla zapobieżenia rozwlekaniu epizoocji z targów i jarmarków muszą być te ostatnie ściśle dozorowane i wszystkie na nie prowadzone zwierzęta badane: co znów tylko na należycie urządzonych targowicach jest wykonalne.

Niepośledną rolę w zwalczaniu epizoocji odgrywa nieszkodliwe usuwanie trupów zwierzęcych, bowiem porzucanie ich gdziekolwiek lub grzebanie w miejscach dostępnych dla innych zwierząt, przyczynia się do dalszego szerzenia się danych epizoocji. Stąd wynika konieczność — tam gdzie niema przerabiających zwłoki zwierzęce zakładów utylizacyjnych—urządzenia należycie i celowo ogrodzonych grzebowisk.

Wszystkie te zadania przypadają na samorządy i o ile ze względu na dobro rozwoju hodowli zwierząt gospodarskich i z uwagi na ochronę zdrowia publicznego mają być spełnione, winny być przez miarodajne czynniki w stosownych chwilach, do jakich należy preliminowanie budżetów ciał samorządowych, życzliwie oraz ze zrozumieniem rzeczy i celowości rozpatrywane.

Zał. 3 do L. 6198/RW.

„Ochrona lasów".

Referat Inspektora Ochrony Lasów Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie Z. Szyszkowskiego.

Akcja zalesiania nieużytków na terenie województwa lubelskiego została uznana za jedną z czołowych gałęzi życia gospodarczego. W tej też płaszczyźnie jest traktowaną przez organa, które bezpośrednio akcję tę prowadzą, a więc sejmiki powiatowe oraz organa fachowe, jakimi są komisarze ochrony lasów. Dowodem rozwijającej się akcji zalesień są cyfrowe dane, które się przedstawiają następująco:

W latach 1925 i 1926 zalesiono 232 ha lotnych wydm piaszczystych, w roku 1927 zalesiono 543 ha, w roku 1928 zalesiono 1334 ha, a wiosną 1929 r. zalesiono przeszło 1500 ha. Łącznie zalesiono lotnych wydm piaszczystych na ziemiach drobnej własności przeszło 3600 ha.

Zaznaczyć należy, że zalesienie jest o tyle utrudnione, że połączone jest z jednoczesnym ustalaniem wydm za pomocą płotków, wrzosu i t. d.

Fundusze na zalesienia są czerpane z kredytów bezzwrotnych, otrzymywanych jako zasiłki z Ministerstwa Rolnictwa oraz z 25% dodatków odnośnych sejmików, które korzystają z funduszów ministerjalnych. Bowiem według zarządzenia Min. Rolnictwa tylko te sejmiki mogą się ubiegać o przyznanie im bezzwrotnych zapomóg, które zobowiążą się pokryć 25% przyznanych im pieniędzy z własnych funduszów. Niezależnie od tego dla tych sejmików, które wyjątkową pracą wykazują się w tej dziedzinie — przeznaczane sumy są czerpane z funduszu depozytowego, pozostającego na ten cel w dyspozycji Wojewody.

Cyfrowo wydatki na zalesienia przedstawiają się następująco: W roku 1927 Min. Roln. wyasygnowało 43,983 zł., Urząd Wojewódzki 52.000 zł., W roku 1928 Ministerstwo wyasygnowało 145.800 zł., Urząd Wojewódzki 49.369 zł., a w roku 1929 Ministerstwo asygnowało 130.700 zł. Znaczne podwyższenie zasiłku ze strony Ministerstwa należy rozumieć jako dowód uznania dla akcji zalesieniowej, sprawnie prowadzonej na tutejszym terenie.

Momentem podkreślającym powyższe jest fakt, że suma przeznaczona w 1928 r. przez Ministerstwo stanowi połowę funduszu, jakim Ministerstwo dysponowało na cele zalesienia.

Strona fachowa zalesień jest prowadzona pod kierownictwem Komisarzy Ochrony Lasów, którzy dobierają instruktorów na okres sadzenia. Na gruncie w każdym objekcie jest stały instruktor, który w myśl wskazówek Komisarza Ochrony Lasów prowadzi całą akcję zalesieniową. Na czoło powiatów, które tę akcję zorganizowały należycie i prowadzą zalesienia z bardzo dobrym skutkiem wymienić należy powiaty: lubelski, lubartowski, garwoliński, w mniejszym stopniu siedlecki, węgrowski i sokołowski.

Bardzo skromnie jest zorganizowana i prowadzona akcja zalesień w powiatach: konstantynowskim, łukowskim i chełmskim. Zaczyna się intensywniej rozwijać akcja zalesieniowa w powiatach: puławskim, janowskim, biłgorajskim, włodawskim, tomaszowskim i bialskim.

Stosownie do rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 24.VI.27 r. (Dz. U. Nr. 57) o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności Państwa organa ochrony lasów sprawują nadzór nad gospodarką w lasach prywatnych. W protokóle posiedzenia Rady Wojewódzkiej z dn. 28.XI.1928 r. podane zostały cyfrowe dane, odnoszące się do zagospodarowania lasów do 1 listopada 1928 r. Obecnie dane te zwiększą się z uwagi na zmiany jakie zaszły w ciągu miesiąca listopada i grudnia ub. r.

W ciągu całego 1928 r. oddano za serwituty z prawem zdjęcia drzewostanów 3241.95 ha, bez prawa zdjęcia drzewostanów i zamiany użytków leśnych na inne na powierzchni 17077,6 ha. W związku z przebudową ustroju rolnego na upełnorolnienie gospodarstw karłowatych i na scalenie 1036,7 ha.

W ciągu 1929 r. do chwili obecnej wydzielono za serwituty z prawem zdjęcia drzewostanów i zamianę użytków leśnych na rolne na powierzchni 4306,8 ha, z drzewostanami 19610,5 ha. Na parcelację, komasację—wylesiono 1065,97 ha, na powiększenie karłowatych gospodarstw, stawy rybne i t. p. 604,15 ha.

Ogólna powierzchnia lasów prywatnych, zarejestrowanych w Urzędzie Wojewódzkim w Lublinie na dzień 1-go stycznia 1929 r. wynosi 454.169 ha, z czego większa własność posiada 280826 ha, a mniejsza własność 173343 ha przybyło po dzień 1 stycznia 1929 r. zalesionych nieużytków 3609 ha. Lasy prywatne mogą być użytkowane li tylko na podstawie planów gospodarstwa leśnego lub też programów gospodarczych.

Do roku bieżącego zatwierdzono plany i programy w 594 objektach leśnych o powierzchni 219633 ha.

Z klęsk żywiołowych, które przyczyniły się do spustoszenia w zapasie masy drzewnej w lasach były burze-huragany, szkodliwe owady oraz pożary.

Burze głównie przyczyniły szkody w lasach Ordynacji Zamojskiej, wywracając z korzeniami lub łamiąc w połowie strzałę—2500 sztuk drzew.

Masa drzewna powyższa będzie zrekompensowana przy zatwierdzaniu planów gospodarstwa leśnego, lub programów gospodarczych. Pożar zniszczył drzewostań na powierzchni około 20 ha w leśnictwie Józefów Ordynacji Zamojskiej.

Wreszcie najniebezpieczniejszym żywiołem, który dotychczas zupełnie nie wygasł jest szkodnik leśny poproch, cetyniak, motyl—ćma należąca do rodziny mierników. Otóż gąsienica tego motyla jest tak żarłoczna, że objada doczętnie igliwie sosen, świerków, a nawet jałowców.

Okres żerowania jej b. długi, bo od miesiąca lipca do końca października do nastania mrozów. Ilość gąsienic jest bardzo obfita, bo na jednym drzewie obliczano do 3.000 sztuk. Od początku t. j. od 1927 r. zniszczył cetyniak 744.9 ha lasu, z czego w 1929 r. i koniec 1928 r. 327.7 ha. Akcja zwalczania tego szkodnika prowadzona jest b. energicznie. Najskuteczniejszym środkiem jest zwalczanie gąsienicy. Zwalczanie to polega na opylaniu zarażonych drzewostanow proszkiem, będącym związkiem chemicznym arsenianem ołowiu. Opylanie rozpoczyna się w m-cu sierpniu i prowadzone jest do później jesieni. Akcja ta wykazała, że gąsienice w znacznym stopniu są zatrute i nie żerują już tak intensywnie.

Z pomocą w walce z cetyniakiem przychodzi sama przyroda. Bowiem rozwijają się sprzymierzeńcy w świecie owadów, które niszczą gąsiennice cetyniaka.

Do sprzymierzeńców tych należą:

Ichneumony czyli owadziarki, których samice przy pomocy pokładełka wpuszczają jajeczka do poczwarki cetyniaka, który w następstwie jest niszczony. Następnie wielką pomoc oddają t. zw. rączyce są to owady, należące do rodziny „Diptera" rodzaj much, które również niszczą gąsienice cetyniaka. Z zebranych materjałów sądzić należy, że epidemja cetyniaka jest na wygaśnięciu i likwidacja tego szkodnika jest na ukończeniu.

Zał. 4 do L. 6198/RW.

Zarząd Majątków Państwowych.

Referat J. Hryniewieckiego Zast. Insp. Maj. Państwowych w Urzędzie Wojewódzkim w Lublinie.

W roku 1920 obszar majątków państwowych i przyjętych pod przymusowy zarząd państwowy na terenie Województwa Lubelskiego wynosił w przybliżeniu 82.000 ha.

Z przestrzeni tej do czasu obecnego przekazano Ministerstwu Reform Rolnych, na cele przebudowy ustroju rolnego, przeszło 48.000 ha.

Z pozostałego obszaru około 6.200 ha oddano dyrekcjom lasów państwowych (gospodarstwa rybne i tereny nie nadające się do uprawy rolnej).

Część Zarządowi Stadnin Państwowych (2152 ha)

Część przekazano władzom wojskowym.

Pozostałe majątki, znajdujące się pod zarządem Urzędu Wojewódzkiego, zostały zarezerwowane:

1. na cele kultury rolniczej około 5.370 ha.
2. na potrzeby niższego szkolnictwa rolniczego 865 ha,
3. na potrzeby szkolnictwa powszechnego 1000 ha, oraz
4. na cele opieki społecznej i więziennictwa.

Wszystkie pozostające pod zarządem Urzędu Wojewódzkiego majątki, czy to przeznaczone na cele specjalne, czy też projektowane do parcelacji, lecz nie przekazane jeszcze Urzędom Ziemskim, wydzierżawiane są bądź instytucjom o charakterze społeczno-kulturalnym, bądź też osobom prywatnym.

Z majątków pocerkiewnych, stanowiących 25% ogólnego obszaru majątków państwowych i przyjętych pod przymusowy zarząd państwowy, około 7.000 ha pozostaje w użytkowaniu parafij katolickich i prawosławnych — reszta zaś wydzierżawiana jest na zasadach i według norm przyjętych dla majątków państwowych.

W związku z nieuregulowaniem tytułu własności majątków pocerkiewnych, wysuwają się kwestje, związane z nienormalnym stanem zagospodarowania tychże, gdyż obecni dzierżawcy, rozparcelowanej części tych majątków, zakwalifikowani na nabywców nie mają pewności czy tytuły własności przeznaczonych im działek zostaną na nich przepisane, a nie mając pomocy kredytowej nie mogą normalnie gospodarować i przeprowadzać odpowiednich inwestycyj i wkładów.

Dzierżawcy zaś nierozparcelowanych majątków pocerkiewnych, użytkujący grunta na mocy umów dzierżawnych, zawartych z Urzędem Wojewódzkim dość często drogą sądową usuwani są z gruntów i pozbawiani posiadania przez księży, działających na polecenie swoich władz kościelnych.

Rozumiejąc, iż stan taki ujemnie odbija się na całem gospodarstwie społecznem Urząd Wojewódzki stara się o jaknajrychlejsze uregulowanie kwestji tytułu własności majątków pocerkiewnych, współdziałając z Prokuratorją Generalną, jednak wysiłki w tej sprawie nie dały dotąd pozytywnych rezultatów.

Redakcję zakończono dnia 10 grudnia 1929 r.

Cena niniejszego numeru wynosi 1 zł. 50 gr.

Prenumerata Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego wynosi w bieżącym roku **36 zł.**; kwartalnie **9 zł.**

Adres **Redakcji Administracji:** Urząd Wojewódzki w Lublinie, ulica Niecała 14 parter, pokój Nr. 56.

Administracja przyjmuje ogłoszenia do Lubelskiego Dziennika Wojewódzkiego instytucyj społecznych i użyteczności publicznej zaś od osób prywatnych tylko takie, które wynikają ze stosunku do władz rządowych i wymienionych instytucyj. Cena za wiersz jednoszpaltowy lub jego miejsce wynosi 50 gr., 1 szpaltę — 30 zł., 1 stronę — 60 zł. Jednokrotne ogłoszenie o zagubieniu dokumentu wynosi 2 zł. 50 gr., a trzykrotne 7 zł. 50 gr. Ogłoszenie o rejestracji stowarzyszenia wynosi 5 zł.

Wszelkie należności należy wpłacać do Pocztowej Kasy Oszczędności na konto czekowe Nr. 100.200,

Odbito w Druk Banku Ludowego—Lublin Orla 3.